

Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune

Ulrika Jansson og Kim Abel

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra Nøtterøy kommune laget utkast til skjøtselsplan for Hvaløy i Ormø-Færder LVO i Nøtterøy kommune. Det er kartlagt 10 naturtypelokaliteter på Hvaløy. Det er også beskrevet 6 skjøtselssoner med detaljerte skjøtselsforslag.

Nøkkelord

Vestfold
Nøtterøy
Ormø-Færder
Hvaløy
Forvaltning
Skjøtsel
Bevaringsmål
Rødlistearter
Fremmede arter
Landskapsvernområde

Omslag

Forsidebilde:
Øvre: Eikehårskål
Midtre: Stor svartor i hagemark
Nedre: Naturbeitemark
Alle fotos: Kim Abel

Layout (omslag)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-186-2

BioFokus-rapport 2012-6

Tittel

Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune

Forfattere

Ulrika Jansson og Kim Abel

Dato

15.05.2012

Antall sider

37 sider + vedlegg

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Nøtterøy kommune

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Dokumentet refereres som: Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. Stiftelsen BioFokus. Oslo. ISBN 978-82-8209-186-2.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen BioFokus har på oppdrag fra Nøtterøy kommune laget et utkast til skjøtelsesplan for Hvaløy i Ormø-Færder landskapsvernområde i Nøtterøy kommune. Det har tidligere ikke foreligget en slik plan.

Ronny Meyer har vært kontaktperson hos oppdragsgiver. Planen er skrevet av Ulrika Jansson og Kim Abel. Begge forfatterne har bidratt til avgrensning av skjøtelsesoner og utarbeidelse av skjøtselstiltak.

BioFokus har valgt å fokusere på naturverdiene i området, trusler mot dem og tiltak som kan bidra til at verdiene sikres og verneformålet oppfylles. Det er først når verdiene for et område er godt kjent, at det er mulig å foreslå tiltak som kan sikre dem. Vi har derfor lagt vekt på å oppsummere hvilke naturverdier verneområdet huser.

Under arbeidet har BioFokus hatt løpende kontakt med oppdragsgiver, grunneiere og brukere av området. Vi retter en stor takk til disse for viktige innspill og diskusjoner.

Oslo, 15. mai 2012

Ulrika Jansson og Kim Abel

Figur 1: Naturbeitemark på sørspissen av Hvaløy. Foto: Kim Abel.

Sammendrag

På oppdrag fra Nøtterøy kommune ved Ronny Meyer, har BioFokus utarbeidet en skjøtelsesplan for Hvaløy i Ormø-Færder landskapsvernområde, Nøtterøy kommune.

Formålet med vernet er å ta vare på et nasjonalt viktig skjærgårdsavsnitt i Oslofjorden med vakkert og egenartet natur- og kulturlandskap, med det geologiske og biologiske mangfoldet som preger landskapet.

Planen oppsummerer kjente naturverdier på øya og foreslår skjøtsel for å ta vare på eller videreutvikle verdiene. I tillegg blir kjente trusler mot verdiene oppsummert og skjøtselstiltak foreslått.

Det er funnet fem rødlistearter på Hvaløy, de fleste knyttet til store gamle trær. Vi har også kartlagt 10 naturtyper i henhold til DN Håndbok 13, fordelt på hagemarker, store gamle trær, naturbeitemark, slåttemark og sumpskog-

Den viktigste identifiserte trusselen mot naturverdier er gjengroing i hagemarker og kantsoner. Lokalt er også fremmede arter en trusselfaktor.

Verneområdet er inndelt i 6 skjøtselssoner. For hver av disse er verdier, trusler, overordnede mål, konkrete bevaringsmål og tiltak beskrevet. Sonene er:

- Sone 1: Kulturbeite inkludert alle kantsoner.
- Sone 2: Naturbeitemark
- Sone 3: Slåttemark
- Sone 4: Hagemark (inkludert noen kantsoner)
- Sone 5: Sumpskog⁴
- Sone 6: Friområde.

Innhold

FORORD	4
SAMMENDRAG	5
INNHold	6
1 INNLEDNING	7
1.1 OPPDRAG	7
1.2 BAKGRUNN	7
1.3 GENERELLE MÅL OG UTFORDRINGER	8
2 OMRÅDEBESKRIVELSE	9
2.1 TOPOGRAFI OG BELIGGENHET	10
2.2 GEOLOGI	10
2.3 KLIMA.....	10
2.4 VEGETASJON	10
2.5 FREMMEDE ARTER	11
2.6 PRIORITERTE NATURTYPER	11
2.7 RØDLISTEARTER	15
2.8 KULTURHISTORIE OG TIDLIGERE BRUK	15
3 EIENDOMSFORHOLD OG BRUKERINTERESSER	18
3.2 GRUNNEIERE, BYGNINGER OG GJERDER	18
3.3 FRILUFTSLIVSINTERESSER	18
4 BEVARINGSMÅL OG SKJØTSEL	19
4.1 BIOLOGISKE VERNEVERDIER PÅ HVALØY I ET REGIONALT PERSPEKTIV	20
4.2 OVERORDNEDE BEVARINGSMÅL	20
4.3 TRUSLER MOT VERDIENE.....	20
4.4 SKJØTSELSSONER	22
4.5 TILTAK UAVHENGIG AV SONER	33
4.6 GJERDER	33
5 OPPFØLGING AV OMRÅDET	33
6 TILTAKSPLAN	34
REFERANSER	36
VEDLEGG 1 – VERNEFORSKRIFT ORMØ-FÆRDER LVO	38
VEDLEGG 2 - NATURTYPEBESKRIVELSER	44

1 Innledning

1.1 Oppdrag

På oppdrag fra Nøtterøy kommune, ved miljøvernrådgiver Ronny Meyer, har BioFokus fra sommeren 2011 til våren 2012 laget utkast til ny oppdatert skjøtselsplan for Hvaløy i Ormø-Færder landskapsvernområde i Nøtterøy kommune. Planen har tatt utgangspunkt i feltbefaringer i juni og september 2011 samt skriftlige og muntlige kilder til informasjon om nåværende og tidligere bruksformer. Som en del av oppdraget er det formulert bevaringsmål og skjøtselstiltak for viktige naturkvaliteter i området.

1.2 Bakgrunn

Generell status for kulturlandskap i Norge

Norge har de siste tiårene vært i en fase hvor vi har mistet mer og mer av det gamle tradisjonelle kulturlandskapet. Skog eller fulldyrket mark overtar for gamle slåtte- og beitemarker, og gammelt jordbrukslandskap må gi tapt for kravet om flere boliger og mer industri. I takt med at kulturlandskapet har forsvunnet har også mange arter hatt en kraftig tilbakegang. For eksempel har 22 % (ca. 810 st.) av alle truede og nær truede arter en betydelig andel (> 20 %) av sine bestander i dagens jordbrukslandskap eller i restene etter tidligere tiders jordbrukslandskap (ikke inkludert kystlynghei) (Kålås mfl. 2010). I tillegg kommer de rødlistearter som er knyttet til strandeng som er beitet og/eller slått, men dette har det vært vanskelig å tallfeste.

Situasjonen er tilsvarende i våre verneområder, noe som også Riksrevisjonen har påpekt i sin undersøkelse av myndighetenes arbeid med blant annet forvaltning av verneområder (Riksrevisjonen 2006). Rapporten viser til at ingen tiltak var igangsatt i 42% av områdene som var rapportert som truet og at det står et udekket behov for tiltak i 82% av de 579 truede områdene. Videre er det i handlingsplanen for slåttemark (Direktoratet for naturforvaltning 2009) påpekt at kun 26% av de i Naturbase registrerte slåttemarkene, er skjøttet ved slått ved registreringstidspunktet. Samme rapport peker på at det i 2006 ble gjennomført en statusundersøkelse for de prioriterte områdene som ble kartlagt i "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap". Det viste seg at ca 70% av områdene var under gjengroing eller hadde ukjent status. Natur- og kulturlandskapsundersøkelsene som BioFokus har gjennomført i perioden 2008-2011 på flere øyer og i innlandet konkluderte også med at det var et stort behov for skjøtsel, utdypende kartlegginger og oppsummering av eksisterende kunnskap i de undersøkte områdene (Abel & Blindheim 2008; Abel 2010, 2011). Disse konklusjonene viser at det er et stort behov for tiltak i våre siste rester av kulturlandskap.

Utvalgte kulturlandskap og vern

I første halvdel av 1990-tallet ble Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap gjennomført etter initiativ fra Miljøverndepartementet. Målet var å utarbeide en oversikt over særlig verdifulle kulturlandskap i Norge og ønsket var å identifisere større, helhetlige kulturlandskap med både kulturhistoriske og biologiske/økologiske verdier. I Vestfold Fylke ble resultatet flere områder med viktig kulturlandskap hvor skjærgården øst for Nøtterøy/Tønsberg var ett av dem (Fylkesmannen i Vestfold 1994).

I St.prp. nr. 1 (2004-2005) framholdt Landbruks- og matdepartementet (LMD) at: "departementet legg opp til ein styrkt og samla strategi for å ta vare på viktige kulturlandskap og verne om dyrka og dyrkbar jord." Ett av tre fastsatte hovedmål er at: "spesielt verdifulle kulturlandskap skal vere dokumenterte og fått ein særskilt forvaltning innan 2010." I oppdragsbrev av 13. juli 2006 ber LMD og Miljøverndepartementet (MD) fagetatene Statens Landbruksforvaltning (SLF), Direktoratet for naturforvaltning (DN) og

Riksantikvaren (RA) å operasjonalisere dette miljømålet innen 1. juli 2007. SLF ble satt til å lede og koordinere arbeidet og dette resulterte i en rapport (Statens landbruksforvaltning mfl. 2007). I brev av 13. november 2007 sluttet Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet seg til disse anbefalingene, men ville at områdene skulle begrenses til 20 representative kulturlandskap omtalt som "utvalgte kulturlandskap i landbruket" (Statens landbruksforvaltning mfl. 2008).

I Vestfold ble skjærgården øst for Tjøme og Nøtterøy valgt ut som et utvalgt kulturlandskap i landbruket. I forbindelse med dette ble Ormø-Færder landskapsvern-område opprettet den 30. juni 2006. I verneforskriftens § 5 står det følgende; "Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv."

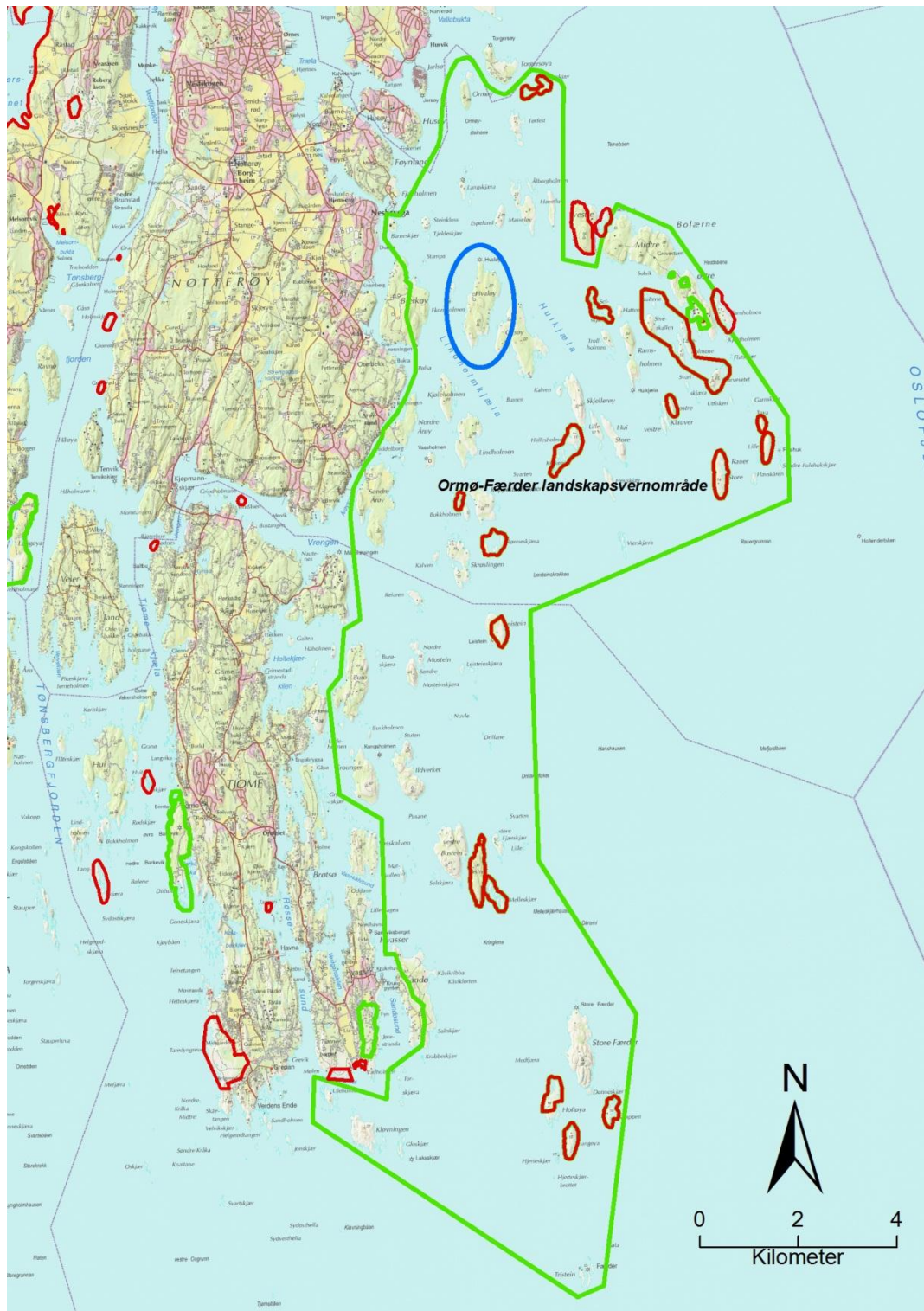
1.3 Generelle mål og utfordringer

Det er to viktige mål i skjøtselen av gamle kulturlandskap. Det ene er å gjenskape et landskapsrom hvor de tradisjonelle bruksmåtene blir ivaretatt. Det andre er å gi truede og sjeldne arter på rødlista gode levekår i landskapet. Disse to hovedmålene henger tett sammen, og uten tanke på hvilke levekår de enkelte artene krever er det vanskelig å ta vare på dem. For eksempel vil et landskap med mange beitemarker ikke nødvendigvis gi rom for sjeldne arter knyttet til beite hvis engene gjødsles eller overbeites. Riktig skjøtsel, samt kunnskap om hva de enkelte naturtypene og artene krever av skjøtsel er essensielt. Det er samtidig viktig å tenke på at det også må være plass til det "urørte" landskapet da en stor del av våre sjeldne og trua arter er knyttet til natur under fri utvikling.

I områder vernet etter naturvernlovgivningen det verneforskriften som spesifiserer hvilke naturverdier som ligger til grunn for vernet. Alle aktuelle tiltak i forbindelse med skjøtsel og vedlikehold må derfor ta utgangspunkt i verneformålet, og være i samsvar med dette.

2 Områdebeskrivelse

Hvaløy ligger i nordre delen av Ormø-Færder landskapsvernområde (Figur 2). Landskapsvernområdet har identitetsnummer VV00002452 i Direktoratet for naturforvaltnings database for økologiske forhold i verneområder (vernedatales.dirnat.no) og i Naturbase (dnweb12.dirnat.no/nbinsyn).

Figur 2: Oversiktskart over Ormø-Færder landskapsvernområde med Hvaløy markert ut med blått. Grønt og stort omriss viser landskapsvernområder og rødt viser andre verneområder.

2.1 Topografi og beliggenhet

Hvaløy ligger sentralt i Nøtterøy skjærgård, innenfor det område som er definert som indre skjærgård. Hvaløy er 757 daa stort og har en kystlinje på ca. 5,3 km. Hvaløy er ca. 1800 m lang og 550 m bred på det bredeste. Høyeste punkt er 41 m.o.h. Øya består stort sett av en langstrakt knaus med to dalganger som streker seg i nordvest-sydøstlig retning. Den ene dalgangen ligger på nordre del av øya og den andre på søndre del.

2.2 Geologi

Berggrunnen på Hvaløy består av larvikitt (geo.ngu.no/kart/berggrunn) og løsmassedekket er tynt på de høyereliggende delene. I de lavereliggende dalgangene er det et tykt lag av marine strandavsetninger (www.ngu.no/kart/losmasse).

2.3 Klima

Vekstsesongen er lang, med 190-200 døgn med gjennomsnittstemperatur ≥ 5 . Mer enn halvparten er snødekket i omtrent 50-74 døgn per år. Gjennomsnittlig julitemperatur er over 16°C, og gjennomsnittlig temperatur i januar er 0--4°C. Årsnedbøren er 1500-2000 mm og 150-170 dager har minst 0,1 mm nedbør. (Moen 1998)

2.4 Vegetasjon

Hvaløy befinner seg i boreonemoral vegetasjonssone og i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1) (Moen 1998). Rike marine avsetninger sammen med relativt høye temperaturer over en lang vekstsesong gir et godt grunnlag for rike vegetasjonstyper. På Hvaløy har storparten av det lavereliggende arealet vært oppdyrket og gjødslet, og dette har redusert potensialet for et stort mangfold av spesielt karplanter, insekter og sopp.

Det er fortsatt relativt stor variasjon i vegetasjonsbildet på Hvaløy, fra skrinne strandnære berg og fattige furudominerte knauser til rike flater, søkk og dalganger med kulturmark eller sumpskog. I de litt rikere kantsonene til kulturmarkene vokser eik, ask og hassel. I sørvest finnes også hagemark og naturbeitemark. Variasjonen skyldes både økologiske og kulturhistoriske forhold.

2.4.1 Skog

Fattig knausskog dekker storparten av arealet på Hvaløy. Furu dominerer tresjiktet, med innslag av bjørk. Smyle og reinlaver er vanlige i feltsjiktet og einer vokser i busksjiktet. I de litt mindre tørkeutsatte skogene blir gran stedvis dominerende, men både furu og bjørk er hyppig forekommende. Rogn forekommer sparsomt. Blåbær er vanlig i feltsjiktet sammen med en rekke kulturbegunstigede arter som blåklokke, blåkoll, hvitkløver, rødkløver og smyle. Skogen er å regne som beitepåvirket blåbærsskog i vegetasjonssammenheng. Sumpskoger forekommer både i nord og midt på østsiden av Hvaløy, hvor svartor og gran dominerer tresjiktet. To sumpskoger er skilt ut som naturtypelokaliteter. I tillegg er eikedominerte kantsoner kartlagt som naturtypen store gamle trær, og or-ask-hassel-dominerte hagemarker er kartlagt som hagemarker (Tabell 1, Figur 6, vedlegg 2). Alt skogsareal bærer preg av tidligere utmarksbeite med en åpen struktur med mye gress og urter i feltsjiktet. Det er tydelige tegn til gjengroing, med blant annet mye einer og yngre grantrær i busksjiktet.

2.4.2 Strandvegetasjon

Det er forholdsvis lite strandvegetasjon på Hvaløy og dette skyldes at lune, beskyttede bukter stort sett mangler. I nord finnes imidlertid to mindre bukter med sandstrand og noe driftvollvegetasjon. Her er også et område med kortvokst saltsiveng som holdes lav først og fremst ved tråkk og ferdsel fra båtturister. På vestsiden finnes en liten bukt med et lite strandområde med store forekomster av gåsemure og innenfor denne sverdlilje. I

sørvest og sørøst finnes to smale bukter med driftpåvirket strand. Av disse er deler av den sørvestre inkludert i en naturtypeavgrensning.

2.4.3 Kulturmark

På Hvaløy er storparten av kulturmarken utnyttet til åkermark, eller gjødslet og tilsådd gressmark og naturverdiene er derfor små. De kulturmarkene som har unngått gjødsling og oppdyrking har fortsatt verdier og er kartlagte som naturtyper, alle disse ligger i den søndre delen av Hvaløy, langt bort fra gårdstunet. En er grunnlendt naturbeitemark, en er en smal sone med slåttemark og to er hagemarker.

2.5 Fremmede arter

Den fremmede arten som utgjør den største trusselen mot det biologiske mangfoldet på Hvaløy er rynkerose (*Rosa rugosa*). Den er vurdert som en høyrisikoart som kan invadere og konkurrere ut stedegen vegetasjon på kystnær sand- og grusmark (Bioforsk 2009; Narmo 2010). Det er gjort to funn av arten, et på en strand i sørvest og et ved en hytte midt på østsiden av Hvaløy. All rynkerose bør fjernes fra Hvaløy og fra alle øyer innenfor landskapsvernområdet.

Figur 3: Rynkerose er lett å kjenne igjen med sine blanke og knall grønne blader med «rynkede» overflate. Foto: Kim Abel.

2.6 Prioriterte naturtyper

Naturverdiene på Hvaløy er først og fremst tilknyttet kantsoner med gamle eiker og hagemarker med rik karplante- og soppflora. Mesteparten av innmarken har vært oppdyrket og gjødslet og har derfor mistet mye av de biologiske verdiene. På Hvaløy var det tidligere kartlagt fire naturtypelokaliteter (naturbase 2011). Ved kartleggingen i 2011 ble hele øya naturtypekartlagt og dette resulterte i avgrensning og beskrivelse av 10 naturtypelokaliteter (Tabell 1, Figur 6, vedlegg 2). To av de gamle avgrensningene med naturbeitemark (BN00046815 og BN00046816) er foreslått fjernet da de ikke oppfyller kriteriene til prioriterte naturtyper. En lokalitet med hagemark videreføres (BN00046868), men både avgrensning og beskrivelse endres. Den fjerde lokaliteten

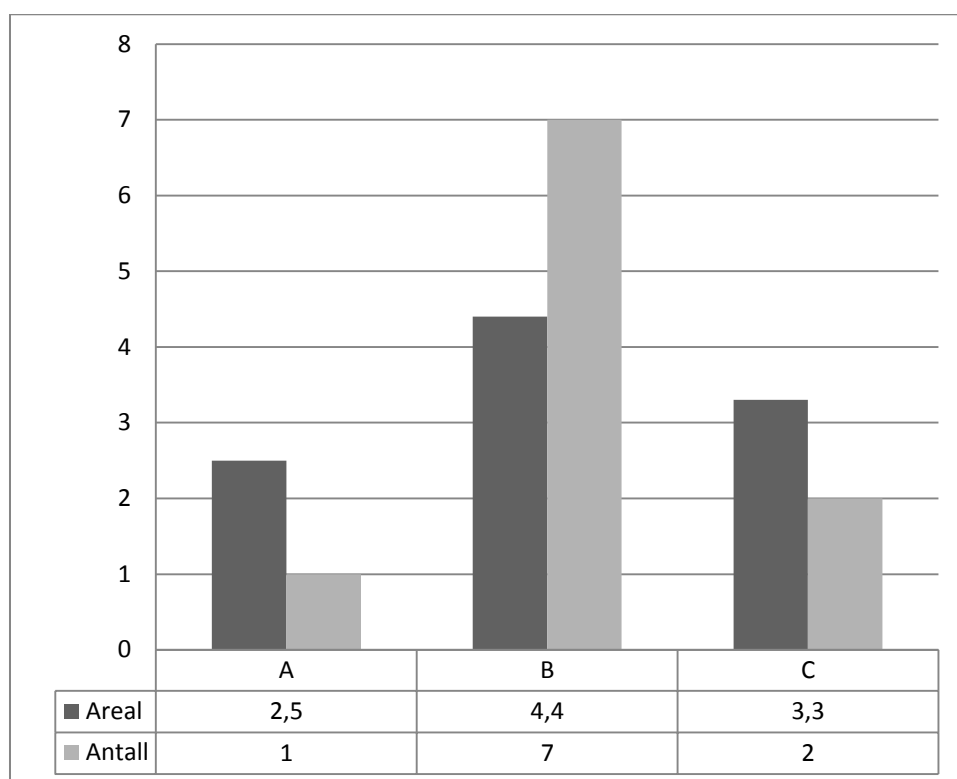
(BN00046814) ble ikke feltbefart i 2011 og den gamle avgrensningen og beskrivelsen foreslås derfor å bli liggende i Naturbase. Denne beskrives i vedlegg 6 til forvaltningsplanen til Ormø-Færder LVO som en naturbeitemark som har vært brukt til vinterbeite, lammingsområde og noe slått (Nøtterøy kommune & Tjøme kommune 2011). Den anslås å være i god tilstand og fortsatt beite i kombinasjon med slått anbefales. Det er også gjort en vegetasjonskartlegging med fokus på skjøtsel på Hvaløy (Ehrlinger 2010), men naturtypekartleggingen i 2011 bør ligge til grunn for skjøtselstiltakene fremover. De naturtypekartlagte lokalitetene dekker omtrent 14 % av Hvaløys landareal (Tabell 1, Figur 6). Av det kartlagte arealet er 43% vurdert som viktig (B-verdi), 25% er svært viktig (A-verdi) og 32% er lokalt viktig (C-verdi) (Tabell 1, Figur 5). Kartlegging av naturtyper er gjort i henhold til DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007).

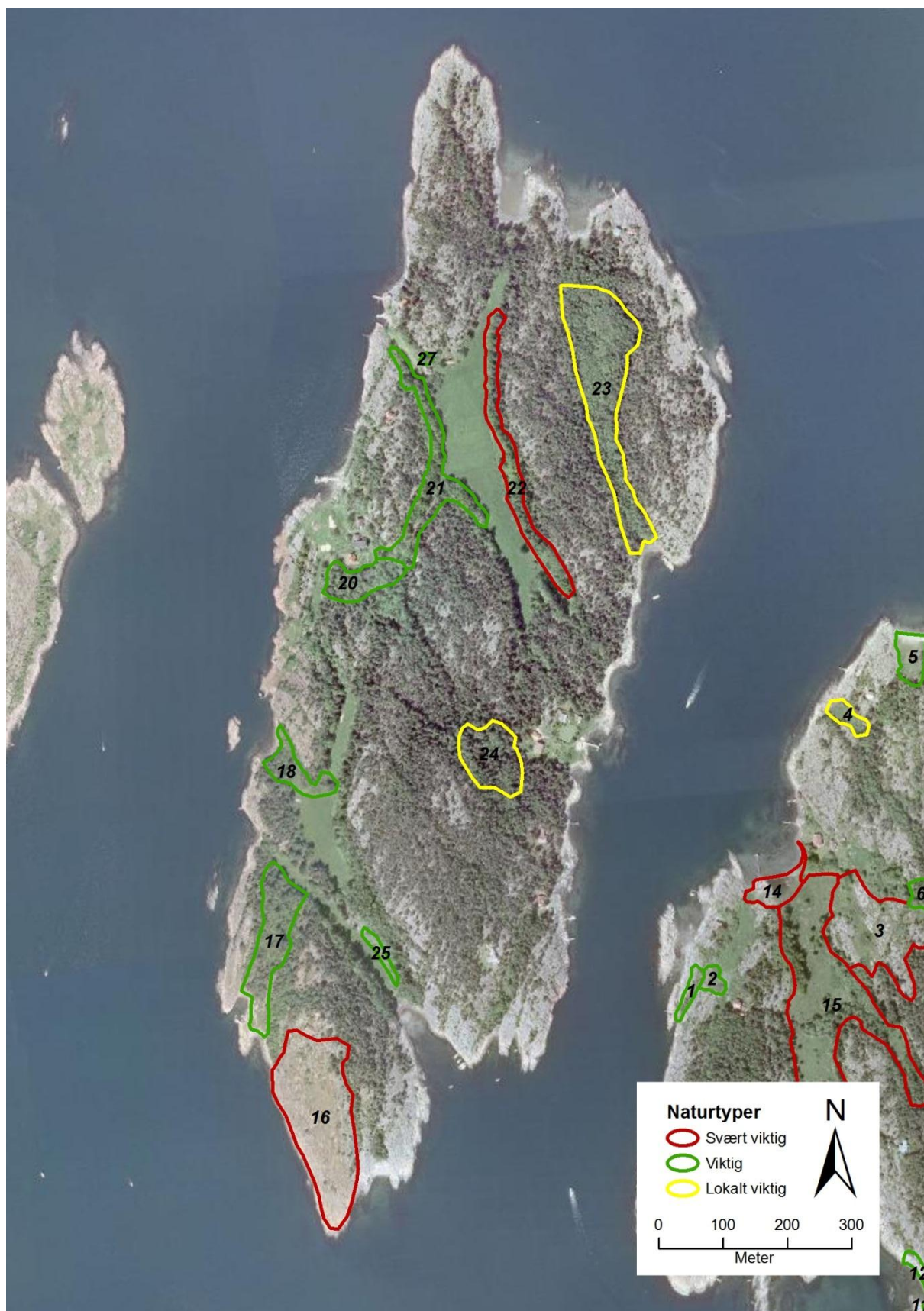
Figur 4: Kantsoner til innmarka med store og gamle eiketrær utgjør noen av de viktigste kulturmarksverdiene på Hvaløy. Foto: Kim Abel.

Tabell 1: Liste over kartlagte naturtypelokaliteter 2011 i henhold til DN Håndbok 13.

NR	Lokalitet	Naturtype	Utforming	Verdi	Areal
16	Hvaløy S I	Naturbeitemark	(D04) Frisk/tørr, middels baserik eng	A	25,48
17	Hvaløy SV	Hagemark	Orehage	B	11,08
18	Hvaløy V	Hagemark	Orehage	B	4,33
20	Hvaløy I	Hagemark	Orehage	B	5,39
21	Hvaløy II	Store gamle trær	Eik	B	11,67
22	Hvaløy III	Store gamle trær	Eik	B	10,33
23	Hvaløy NØ	Rik sumpskog	Rik sumpskog	C	24,4
24	Hvaløy Ø	Rik sumpskog	Rik sumpskog	C	8,35
25	Hvaløy S II	Slåttemark	Våt/fuktig, middels næringsrik eng	B	0,98
27	Hvaløy NV	Store gamle trær	Ask	B	0,25

Figur 5: Verdifordelingen i naturtypelokalitetene fordelt på areal (ha) og antall.

Figur 6. Naturtypekart for Hvaløy. Lokalitetsnumrene tilsvarer numrene i tabell 1 og vedlegg 2.

2.7 Rødlisterarter

På Hvaløy er funnene av rødlisterarter per i dag nesten helt begrenset til trær og arter tilknyttet gamle eiker. Det ble i 2011 registrert fire rødlisterarter (Tabell 2), fordelt på 10 funnsteder. I tillegg ble rosenfink registrert på øya i 1995. Det er stort potensial for både insekter tilknyttet gamle trær (først og fremst eiker) og trolig også for vedboende og markboende sopp. Insekter og fugl har generelt ikke hatt fokus under kartleggingen i 2011. Det er noe mindre potensial for en mangfoldig flora av mose og lav.

Tabell 2: Påviste rødlisterarter på Hvaløy.

Organismegruppe	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlista
Karplanter	Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT
	Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT
Fugl	Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	VU
Sopp	Eikegreinkjuka	<i>Pachykytospora tuberculosa</i>	NT
	Eikehårskål	<i>Proliferodiscus tricolor</i>	VU

Figur 7: Fra venstre Rosenfink (VU), eikehårskål (VU) og eikegreinkjuka (NT). Foto: Kim Abel.

2.8 Kulturhistorie og tidligere bruk

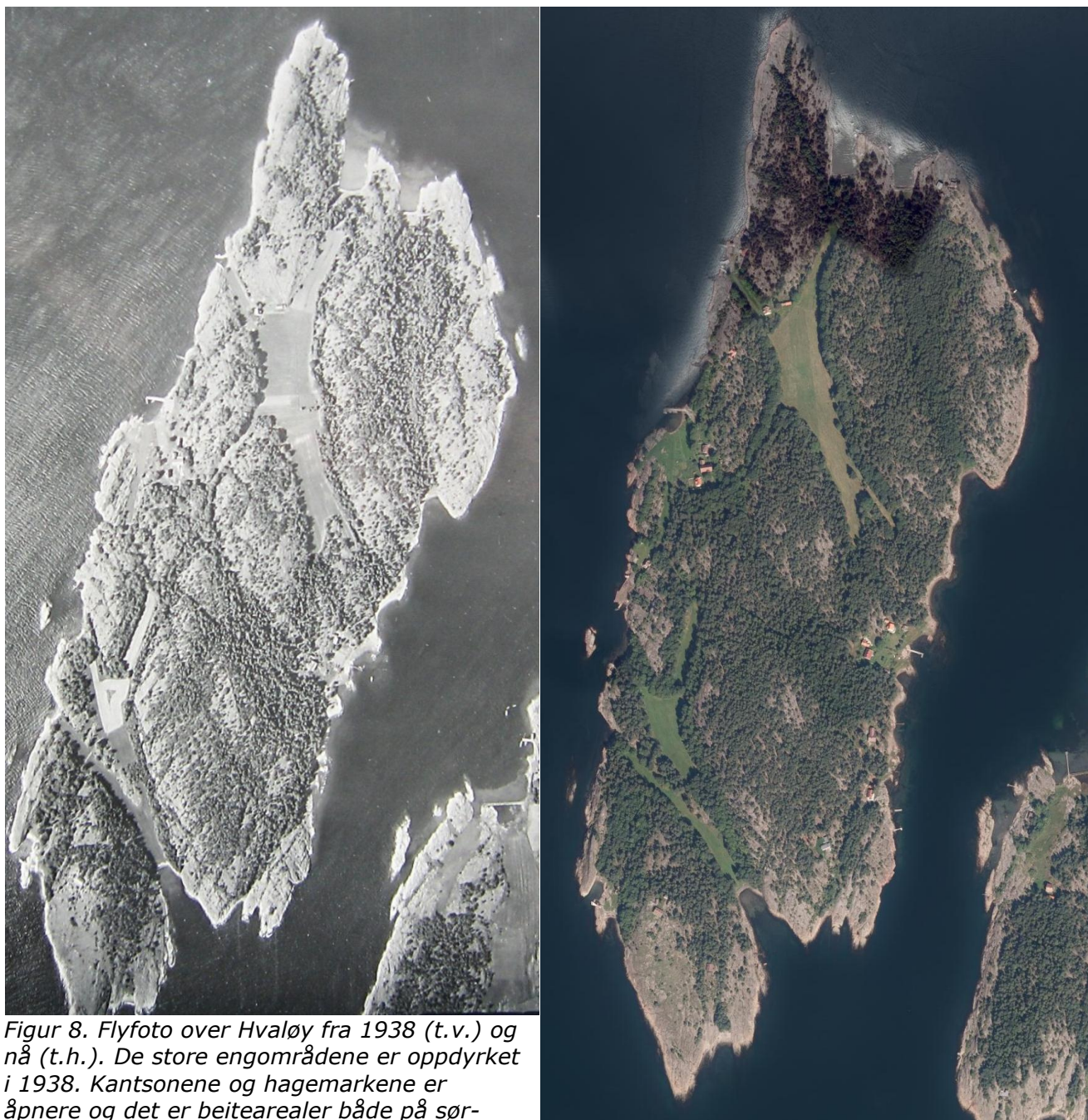
Hvaløy har flere fornminner og spor av tidlig bruk og bebyggelse. Det tidligste sporet er en stor gravrøys som ligger sør på Hvaløy, på den høyeste åsen (Nøtterøy kommune 1993). Den måler 25 m i diameter og er om lag 3 m høy. Andre tydelige spor er rydningsrøys og lange steingjerder langs sidene til de åpne engene. Det er også funnet en gammel hustuft vest for gårdstunet, på vestsiden av øya (Nøtterøy kommune 1993).

Gamle skriftlige kilder nevner at halvparten av Hvaløy allerede i 1575 ble benyttet som beitemark. De første fastboende kom imidlertid trolig engang i første halvdel av 1600-tallet. I begynnelsen av 1800-tallet bodde det tre familier (14 personer) på Hvaløy, men det høyeste folketallet ble nådd i 1865 med 40 fastboende (Nøtterøy kommune 1993). Fra 1920-årene til 1980-tallet ble jordene forpaktet bort. På 1960-tallet gikk det melkekuer på øya og fra 1979-1984 var det noen islandshester på Hvaløy (muntl. Fred Karlsen). Deretter drev Fred Karlsen med sau fram til 2010. Det har som mest gått 70 sauer med lam på øya, men det normale lå på rundt 30. Det siste året har Morten Ueland hatt 25-30 sauer på Hvaløy.

De store jordene nord og sør på øya har vært brukt både til slåttemark og til åkermark. År 1865 dyrket man havre, bygg, rug, hvete og poteter på Hvaløy samtidig som man høstet vinterfôr til 1 hest, 5 kuer og 6 sauer (Nøtterøy kommune 1993). Flybilder fra

1938 viser at engene da var oppdyrket (Figur 8). Hvorvidt de allerede den gang også var gjødslet er det vanskelig å finne informasjon om. Kantsoner og hagemarker har et åpnere preg i 1938 enn i dag. Utmarka ble først og fremst brukt til beitemark den gang, og er tydelig mer glissen. I en periode på 1960-70-tallet grodde deler av innmarka igjen med busker og trær, samtidig som skoger og hagemarker ble tettere. Jordene har blitt grøftet, pløyd, gjødslet og tilsådd med ordinær engblandning en gang i de siste 15-20 årene. Det er ikke gjødslet i de siste 15 årene (Fred Karlsen pers. med).

Landskapet på Hvaløy har således vært kulturpåvirket i flere hundre år, og kulturlandskapet på øya er et produkt av denne utnyttelsen.

Figur 8. Flyfoto over Hvaløy fra 1938 (t.v.) og nå (t.h.). De store engområdene er oppdyrket i 1938. Kantsonene og hagemarkene er åpnere og det er beitearealer både på sørspissen og nord for gården på nordre del av øya.

Status per 2011 er at storparten av den gamle kulturmarka er åpen og at storparten av øya beites av sau. Til tross for dette fortsetter gjengroingen i visse deler, både utenfor og innenfor gjerdet. Dagens biologiske verdier er mer nøye beskrevet i naturtypebeskrivelsene (vedlegg 2), og vårt forslag til fremtidens skjøtsel er beskrevet i kapittel 4.4. Her er Hvaløy delt opp i ulike skjøtelsessoner med spesielle skjøtelsesforslag.

Figur 9: Gamle steingjerder er et vanlig syn på Hvaløy. Foto: Kim Abel.

3 Eiendomsforhold og brukerinteresser

3.2 Grunneiere, bygninger og gjerder

Storparten av Hvaløy er siden 2010 eid av Nøtterøy kommune (Gårdsnr. 32, bruksnr. 1), mens mindre hytteeiendommer eies av privatpersoner. Kart med eiendomsgrenser er tilgjengelig på nett (kilden.skogoglandskap.no) og overgripende statistikk for hver eiendom er tilgjengelig på Gårdskart (gardskart.skogoglandskap.no). Verneforskriften (§3, punkt 1.1) angir at det ikke må bygges flere bygninger, vegger, luftlinjer, legges jordkabler, foretas uttak eller utfylling av masse. Det framgår videre at plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse og at innføring av nye plantearter er forbudt (§3, punkt 2.1) med visse unntak.

3.3 Friluftslivsinteresser

Hvaløy brukes en god del til friluftsliv og svabergene rundt øya er populære plasser for båtfolket. Særlig nordenden som er tilrettelagt som et offentlig friområde besøkes mye av båturister under sommermånedene. Her holdes vegetasjonen nede både av tråkk og slitasje fra turistene, men området slås også av kommunen. Innenfor strandsonen står en åpen furuskog med beite/slått-preget vegetasjon. Dette området brukes som teltplass.

Figur 10: I nord er det et offentlig friområde som er mye brukt av båtfolket. Foto: Kim Abel.

4 Bevaringsmål og skjøtsel

Hvaløy ligger i et utvalgt kulturlandskap i jordbruket og i et landskapsvernområde (Ormø-Færder LVO) med hovedformål å ta vare på et skjærgårdsavsnitt med egenartet natur- og kulturlandskap. Verdien på Hvaløy er først og fremst tilknyttet store gamle trær, hagemarker og i noen grad slåtte- og naturbeitemark. Rydding, beite og slått er viktige tiltak for å opprettholde det biologiske mangfoldet, herunder både arter og naturtyper. Hvaløy har vært i bruk nesten kontinuerlig siden 1600-tallet, men driftsform og intensitet har blitt forandret over tid. De største forandringene er storskala oppløyning og bruk av gjødsel i løpet av de siste 20 år. Hele øya har vært beitet og utmarka bærer tydelige spor av dette, med et åpent tresjikt og mye gress i feltsjiktet.

I kulturlandskapet er tradisjonell skjøtsel for å opprettholde eller restaurere naturverdiene nødvendig. Ulike arter vil respondere forskjellig på samme skjøtsel og dette gjør at skjøtselen må tilpasses hva som er av verdier på en lokalitet. Det er heller ikke mulig å gjøre en vurdering som tar hensyn til alle arters krav til levested. Tiltakene vil derfor være en gylden middelvei for i størst mulig grad å tilfredsstille en naturtypes/naturtilstands krav til skjøtsel. En type skjøtsel vil være gunstig for noen arter, men kanskje mindre gunstig for andre. For eksempel vil storfebeite kunne redusere hekkesuksess for flere bakkerugende fugler, men være gunstig for mange karplanter og insekter (Olsson 2008). Det kan imidlertid finnes alternative fremgangsmåter for å nå et tilnærmet samme resultat m.h.t naturtypens tilstand og artsmangfold.

Et viktig skjøtelsesprinsipp på både beitemark og slåttemark er at skjøtselen skal ta sikte på å "utarme" engene. På slåttemark innebærer dette stort sett å fjerne høyet etter slått, og på beitemark må beitetrykket være høyt nok til å holde næringskrevende og konkurransesterke arter nede. I tillegg er det viktig at det ikke tilføres noen form for kunstig gjødsel og at beitedyrene ikke får tilleggsfôr. I tidligere tider var eneste tilførsel av "ekstern" næring på beitemarken beitedyrenes avfall, men ofte ble til og med mye av dette samlet inn til bruk som gjødsel på åkeren. Resultatet var at næringsinnholdet i jorda ble redusert inntil det oppstod en likevekt mellom naturlig næringstilførsel i form av for eksempel nitrogenbinding og regnvann, samt uttak i form av beite. Samme prinsippet gjelder for slåttemark hvor graset ble samlet inn og brukt som for til husdyra. Fjerning av gresset etter en slått, passe beitetrykk, ingen kunstig gjødsling og ingen ekstern tilførsel av fôr er derfor viktige tiltak under all skjøtsel av gamle beite- og slåttemark.

Beite anbefales ofte framfor slått som en enkel og billig måte å skjøtte det gamle kulturlandskapet på, men storparten av innmarka var nok viktigere som åkermark og slåttemark og eventuelt med etterbeite på slåttemarka. På de marker som likevel bør beites er det viktig å tenke på at det er mange faktorer (beitetrykk, beiteperioder, dyreslag mm.) som påvirker resultatet av beitingen. For hardt beitetrykk vil gå ut over mange av de konkurransesvake artene som man ønsker å ta vare på i det gamle kulturlandskapet. Ulike beitedyr bruker beitemarka på forskjellig måte og har forskjeller i hvor selektive de er i matvalget (Norderhaug mfl. 1999). Generelt bør storfe danne hovedtyngden av beitedyr, men sambeite med hest er enda bedre. Sauen er også godt egnet i et sambeite, og da helst utgangersau. For å maksimere artsmangfoldet på beitemarkene vil det være positivt med en variasjon i antall dyr og type beitedyr samt beitetidspunktet –perioden på forskjellige områder. For eksempel vil et husdyrfritt hvileår med jevne mellomrom på artsrike enger være gunstig for blomstermengden (Olsson 2008).

BioFokus har gjort vurderingen av skjøtelsesbehov basert på dagens tilstand og dagens dokumentasjon av verdien, samt restaureringspotensial. Vurderingene må revideres etter en periode med aktiv skjøtsel hvor en følger resultatene av iverksatte tiltak. Et viktig punkt i forbindelse med skjøtsel og restaurering av gammel kulturmark er å ha en

tett oppfølging av fagpersonell, spesielt de første årene etter at en setter i gang en restaureringsprosess.

4.1 Biologiske verneverdier på Hvaløy i et regionalt perspektiv

På Hvaløy gjenfinner vi de viktigste naturtypene i kantsoner til innmarka og i de mest ekstensivt brukte kulturmarkene. Det er også registrert noen rødlistearter, der de fleste er tilknyttet gamle trær. Hvaløy har ikke unngått perioden med intensivt jordbruk med drenering, oppløyning og gjødsling, og dette har påvirket de biologiske verdiene negativt. Landskapsmessig har imidlertid disse intensivt drevne partiene fortsatt verdier. I de mindre utnyttede delene av kulturmarken er restaureringspotensialet stort. Hvaløy har høy verneverdi i regionalt perspektiv.

4.2 Overordnede bevaringsmål

Verneformålet for Ormø-Færder landskapsvernområde (Nøtterøy kommune & Tjøme kommune 2011) er:

«å ta vare på et nasjonalt viktig skjærgårdsavsnitt i Oslofjorden med vakkert og egenartet natur- og kulturlandskap med det geologiske og biologiske mangfold som preger landskapet. Området er levested for en rekke sjeldne og truede plante- og dyrearter, og omslutter flere andre områder vernet for spesielle formål etter naturvernloven, og omfatter områder vernet etter kulturminneloven.»

Hvaløy ligger i sone A i landskapsvernområdet, hvor et viktig delmål er å bevare det egenartede kulturlandskapet med gjenværende øygårdsbruk og øyer, eller deler av øyer, hvor det tidligere har vært bosetting og/eller gårdsdrift med tilhørende kulturminner.

Hele verneforskriften for fredningsområdet ligger i Vedlegg 1 – Verneforskrift Ormø-Færder LVO.

4.3 Trusler mot verdiene

Hvaløy er et gammelt kulturlandskap i endring. Form og omfang av hevd er ikke den samme som for 50-60 år siden. De store åpne engpartiene har ikke store biologiske verdier per i dag, mens de mer verdifulle kantsonene med både grove eiker, gammel hassel og andre edelløvtrær trues av gjengroing. Det samme gjelder hagemarkene på midtre og søndre delen av Hvaløy. Gamle kulturminner som rydningsrøyser og steinmurer påvirkes også negativt av gjengroing. Det har også generelt vært en bruksendring fra slått til beite på noen arealer, og det er ikke de samme artene som begunstiges av beite og slått. Forekomst og spredning av fremmede arter er en annen trussel. Det er to funn av rynkerose i strandnærme deler på øya. Hvaløy har også hyttebebyggelse og båtturisme.

1: Gjengroing

Kulturpåvirkningen i området var trolig på det sterkeste på slutten av 1800-tallet, da det bodde 40 personer på Hvaløy. Det har vært gårdsdrift på øya under nesten hele 1900-tallet, med unntak for noen kortere perioder. De siste 25 årene har de fastboende på Hvaløy hatt hovedfokus på sau på gården (Fred Karlsen m. familie). I 2011 hadde Morten Ueland sau på øya. De større engpartiene har vært gjerdet inne, men sauene har til tross for dette beitet på stort sett hele øya, men beitepresset har imidlertid vært størst på engarealene. Arealene som nå er truet av gjengroing er hagemarkene, slåttemarken og kantsonene med blant annet grove eiker. Gjengroingen påvirker både karplantefloraen og gamle trær og deres epifyttflora. Tre- og busksjikt blir tettere i kantsoner og hagemarker slik at karplantefloraen skygges ut. Gjengroingen fører også til at trær og busker vokser opp i kronene til eldre løvtrær (først og fremst eik) og skygger ut både

stammer og greiner. I tillegg er skogene på hele øya blitt tettere. Naturverdiene er nærmere beskrevet i naturtypebeskrivelsene (Vedlegg 2) og forslag til skjøtsel er spesifisert for hver skjøtelszone i kapittel 4.4 Skjøtelszoner.

Figur 11: Gjengroende hagemark/beitemark i sone 4.2. Foto: Kim Abel.

2: Slitasje

Det er noe slitasje i de mest besøkte friluftsområdene. Tråkk samt noe slått holder også vegetasjonen nede og dette kan være positivt for en mangfoldig karplanteflora. Bålbrenning og bruk av engangsgrill medfører en viss slitasje både på strandberg og på vegetasjon.

Figur 12: Populært badeområde nord på Hvaløy med slitasje på vegetasjonen. Foto: Kim Abel.

3: Bruksendring fra slått til beite.

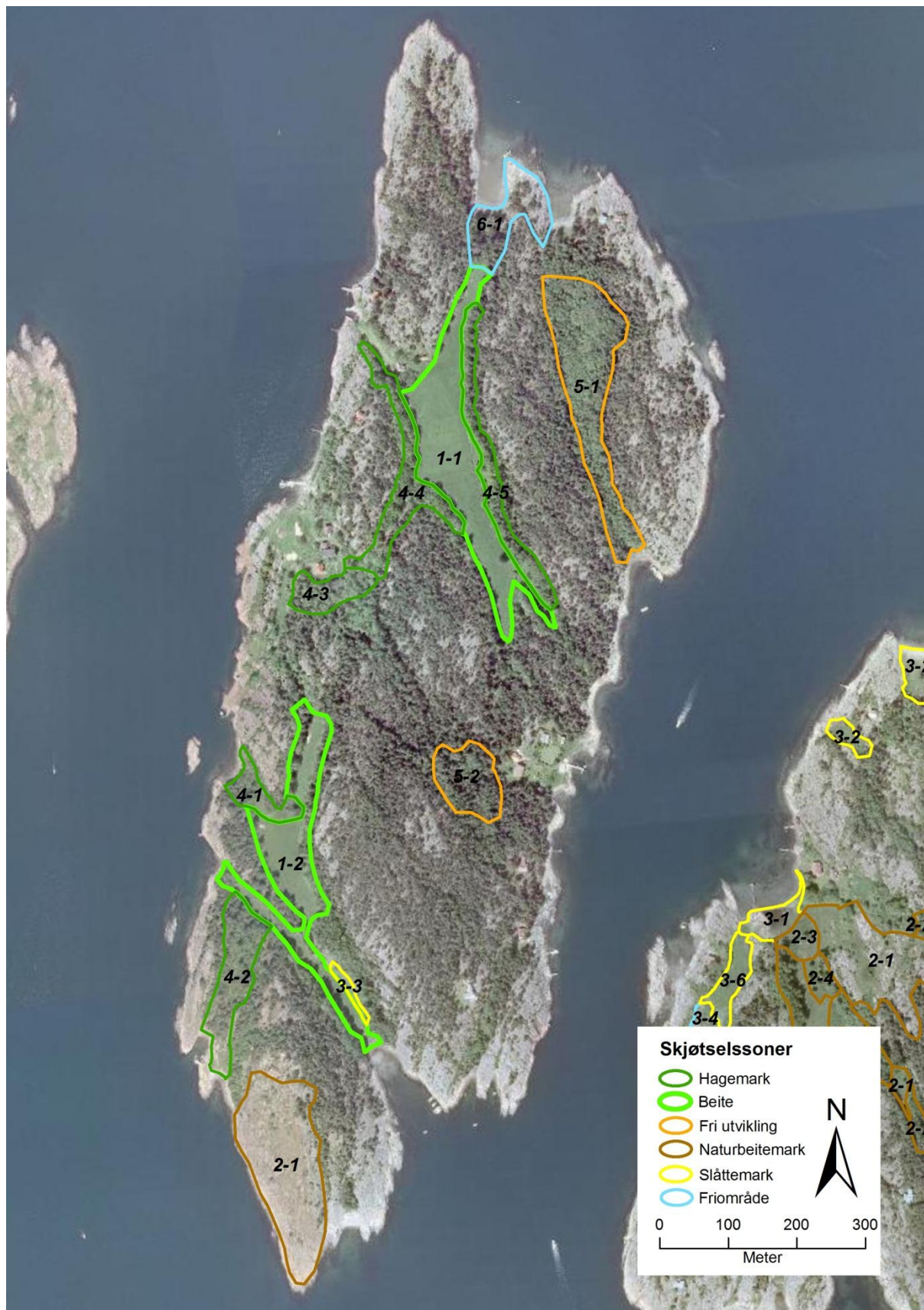
Rydningrøyser i kantene til de store engene tilsier at store arealer tidligere har vært brukt både som åkermark og som slåttemark. Disse arealene har i de siste 25 årene blitt beitet (etter rydding). Beitingen er positiv for mange arter og artsgrupper, men for slåttebegunstigede og beitesky arter er denne bruksendringen negativ. Slåttemark i gammel hevd er i dag meget sjeldne og mange arter av karplanter og insekter går derfor tilbake. Det er kun små areal med slåttepreget vegetasjon igjen på Hvaløy, en av disse er kartlagt som naturtypen slåttemark.

4: Fremmede arter

Rynkerose ble registrert to steder på Hvaløy. Rynkerose er vurdert som en høyrisikoart i henhold til kriterier benyttet i Norsk svarteliste (Gederaas mfl. 2007). Det vurderes at arten utgjør en risiko for arts mangfoldet i disse områdene, og den bør bekjempes før den sprer seg ytterligere. Arten bør heller ikke tas inn i hager ved hyttene, fordi den sprer seg effektivt med hjelp av fugler som spiser nyper.

4.4 Skjøtselssoner

Hvaløy er forsøkt delt opp i fornuftige skjøtselssoner. Oppdelingen er basert på hvilke naturverdier som finnes i de ulike delområdene, og hva slags skjøtsel og tiltak som anbefales gjennomført for å sikre og eventuelt restaurere og videreutvikle naturverdiene til beste for det biologiske mangfoldet. Tiltakene i den enkelte sone er begrunnet i hvilke trusler som kan påvirke biomangfoldet negativt, eventuelt i hvilke tiltak som kan påvirke i positiv retning. For hver sone er det gitt en kort beskrivelse av naturverdier, målsetning for sonen, konkrete bevaringsmål, kjente trusler og tiltak i prioritert rekkefølge. Numrene i teksten refererer til korresponderende nummer i skjøtelsesplankartet (Figur 13). Denne inndelingen baserer seg på dagens kunnskap om naturverdier, trusler og effektive tiltak, og vil derfor i et lenger tidsperspektiv kunne endre seg.

Figur 13: Hvaløy – inndeling i skjøtelsesoner.

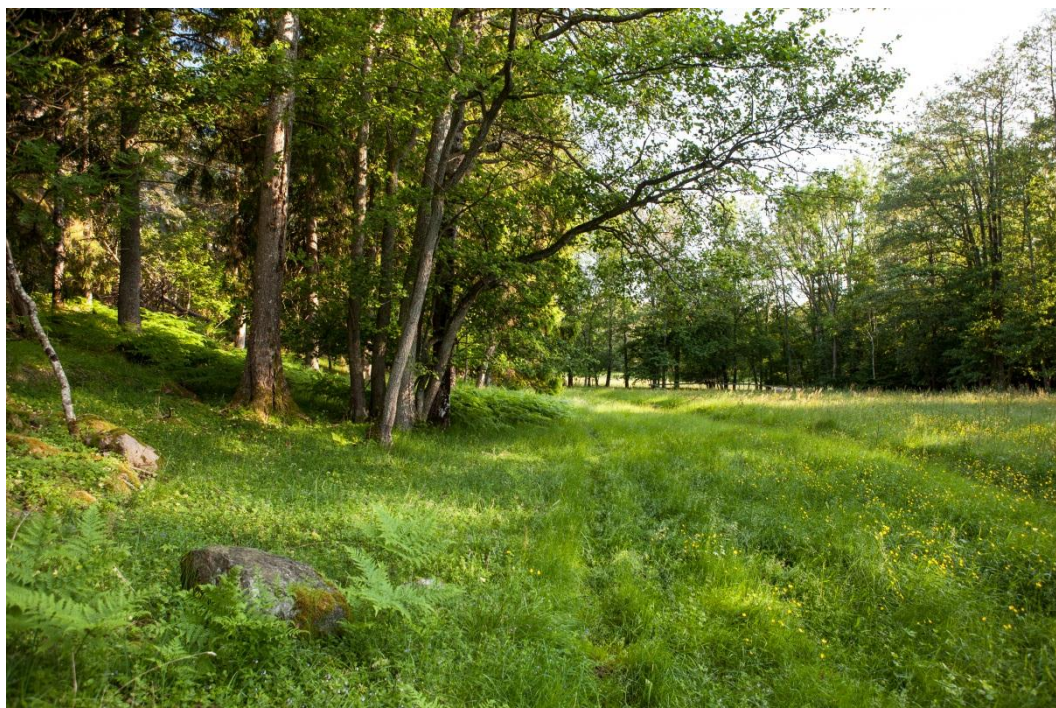
4.4.1 Sone 1 – Beite (beite hele sesongen)

Beskrivelse og tilstand:

Sone 1 består av 2 delområder, den nordre (sone 1.1) og den søndre engen (sone 1.2) på Hvaløy. Avgrensningen inkluderer store deler av arealene som tidligere har vært slåtte- og dyrkamark. De ligger på tykke marine sedimenter og har i nyere tid vært både grøftet, pløyd, tilsådd og noe gjødslet.

Figur 14: Sau på beite på det nordre beitet (sone 1.1). Foto: Kim Abel.

Figur 15: Kantsoner ved det søndre beitet (sone 1.2). Foto: Kim Abel.

Trusler

Engarealet vil gro igjen hvis det ikke skjøttes jevnlig. De store eikene i kantsonene risikerer å skygges ut og bli mindre vitale, og floraen, fungan og faunan som er tilknyttet gamle eiker risikerer å forsvinne. Den kulturbetingede karplantefloraen på bakken i kantsonen risikerer å skygges ut. Steingjerder og ryddingsrøyser trues også av gjengroing.

Overordnet mål:

Å ha åpne engarealer med beite/slått-preget vegetasjon.

Konkrete bevaringsmål:

- Kvalitetene knyttet til beitemarken skal utvikles slik at mengden tradisjonelt kulturbetingede karplanter økes og nitrofile arter reduseres.
- Engene skal beites med tilstrekkelig beitetrykk slik at vegetasjonen ved årets slutt er i gjennomsnitt under fem cm på minst 50 % av arealet. En omgang med slått kan også vurderes for å oppnå dette resultatet (første halvdel av juli).
- Oppvoksende vedbusker og trær skal bekjempes slik at kronedekningen av busker og trær ikke overstiger 5 % på engflaten.

Tiltak:

Dette er arealer som tåler et forholdsvis stort beitetrykk da de er næringsrike og innslaget av hevdbetingede arter er forholdsvis lavt. Her er det beitegrunlaget som setter begrensningen på antall dyr og både sau og storfe er gunstige dyreslag, gjerne i samarbeide (Bjåen 2011)(**middels prioritet**). Ved mangel på beitedyr bør beite prioriteres i sone 2 (i de periodene når beite anbefales i sone 2). Sone 1.1, 4.3, 4.4 og 4.5 foreslås slått sammen som ett beiteområde. Det samme gjelder sone 1.2 og 4.1. Skjøtselen krever at gjerder flyttes og repareres (**høy prioritet**).

4.4.2 Sone 2 – Naturbeitemark (beite på førsommer og høst)

Beskrivelse og tilstand:

På Hvaløy finnes det kun et område med tradisjonelt brukt naturbeitemark, og dette ligger lengst sør på øya (sone 2.1). Området beites av sau, er grunnlendt og har et spredt busksjikt av først og fremst einer. Naturverdiene er beskrevet i naturtypelokalitet 16 (vedlegg 2).

Figur 16: Mager naturbeitemark helt sør på Hvaløy. Sone 2.1. Foto: Kim Abel.

Trusler:

Gjengroingen går langsomt i slike grunnlendte områder, men ved lengre tids fravær av beite vil det gradvis gro igjen til glissen skog.

Overordnet mål:

Bevare og videreutvikle en tradisjonelt skjøttet naturbeitemark med mangfoldig karplanteflora og rikt insektliv.

Konkrete bevaringsmål:

- Området skal holdes i god hevd slik at mengden tradisjonelt kulturbetingede arter av gress og urter opprettholdes eller øker. Engvegetasjonen skal på slutten av beitesesongen være kortere enn 5 cm i gjennomsnitt på mer enn 50% av arealet.
- Naturbeitemarken skal ha en mosaikk med busker og mindre trær, men disse bør ikke dekke mer enn 5 % av arealet. Blomstrende busker og trær er å foretrekke fremfor for eksempel furu og bjørk.

Tiltak:

Området bør beites, men beitetrykket og beiteperiodene må justeres slik at en stor andel av karplantene rekker å frø seg (**høy prioritet**). Sau vil fungere godt som beitedyr. Området kan enten beites av få beitedyr i en lang periode, eller av flere i en kortere

periode, og beitetrykket kan være hardere på sensommer-høst enn på våren-sommeren. Hvert andre til tredje år er det gunstig med en beitepause midt i sommeren (ca. 1. juli-15. august) slik at flere av karplantene rekker å blomstre og frø seg. Akkurat hvor mange dyr som skal gå på beite må vurderes fra år til år avhengig av vekstvilkårene for engvegetasjonen (Norderhaug mfl. 1999; Bjåen 2011). Hvis einerne sprer seg kan det være aktuelt å rydde noen busker (**middels prioritet**). Fjern oppslag av unge furutrær (**middels prioritet**). Unngå å rydde blomstrende trær og busker, da disse er viktige komplementære pollen- og nektarkilder for insektene.

4.4.2 Sone 3 – Slåttemark

Beskrivelse og tilstand:

I østre kanten til den søndre engen, rett innenfor bukten i sørøst, ligger en smal stripe artsrik fukteng som er karakterisert som slåtteeeng (naturtype 25, sone 3.3). Den har trolig unngått pløyning og gjødsling og har bevart en del av sin opprinnelige flora. Det står imidlertid nitrofile arter som brennesle og ulike skogsarter i kantene. Den grenser i øst mot en smal stripe edelløvskog. Det ligger en del grov død ved i slåtteeenga.

Figur 17: Rester av slåttemark med mye hanekam i lokalitet 25. Foto: Kim Abel.

Trusler:

Gjengroing er i dag den største trusselen. Det kommer inn arter både fra engen i vest og skogen i øst, inkludert skudd av vedplanter.

Overordnet mål:

Bevare og videreutvikle en liten rest av slåttemark, en naturtype som tidligere var vanligere på øya.

Konkrete bevaringsmål:

- Karplantefloraen skal være artsrik og med et stort innslag av urter.
- Det skal være en åpen eng, uten busker og trær.

Tiltak:

For å oppnå målene må det foretas rydding av oppvoksende busker i slåttemarka (sone 3.3). Alt hogstavfall må fjernes (**høy prioritet**). Død ved som ligger i slåttemarken per i dag bør flyttes in i den smale stripen edelløvskog i øst. Deretter må slåttemarken slås jevnlig hvert år (**høy prioritet**). Slått bør gjøres etter at de fleste plantene har satt frø, dvs. rundt midten av juli med noe variasjon etter hvordan vekstsesongen har vært. Høyet skal bakketørke og samles opp etter et par dager, og fjernes fra slåttemarken. Dette fordi frøene skal få mulighet til å falle av plantene, samt at slåttemarka ikke blir anriket med næring. Noe rydding av kratt må påregnes også etter den første restaureringsfasen.

Man kan vurdere å prøve å utvide slåttemarken mot vest ved å slå gresset der også (**middels prioritet**). Det gresset kan med fordel fjernes umiddelbart og noe av høyet fra den indre slåttemarken kan spres ut her.

Etter slått kan området åpnes for etterbeite.

4.4.4 Sone 4 – Hagemark

Beskrivelse og tilstand:

På Hvaløy finnes de største naturverdiene knyttet til kulturmark i hagemarkene og i kantsonene til engene. Tre naturtypekartlagte hagemarker (vedlegg 2, nr. 17,18 og 20) ligger på vestsiden av Hvaløy og to kartlagte kantsoner med store gamle trær omkranser den nordre engen (vedlegg 2, nr. 21 og 22). Både hagemarkene (sone 4.1-4.3) og kantsonene (sone 4.4 og 4.5) er preget av gjengroing med mye oppvoksende løvkratt.

Figur 18: Kantsoner til beitemarka har mange store og gamle trær. Beite bør åpnes helt frem til de gamle steingjerdene. Foto: Kim Abel.

Figur 19: Gammel og grov svartor i tidligere hagemark i sone 4.3. Foto: Kim Abel.

Trusler:

Hagemarkene trues av gjengroing med yngre trær og busker. De store eikene i kantsonene risikerer å skygges ut og bli mindre vitale, samt at en del av floraen, fungaen og faunaen som er tilknyttet gamle eiker risikerer å forsvinne. Videre risikerer den kulturbetingede karplantefloraen på bakken i kantsonene og i hagemarkene å bli skygget ut. Steingjerder og ryddingsrøyser trues også av gjengroing. Det er også noen problemer med hagerømlinger som kanadagullris og rynkerose.

Overordnet mål:

Ivareta og restaurere lysåpne kantsoner og hagemarker med rik og variert karplante- og soppflora. Verdien knyttet til store gamle trær i et lysåpent miljø, særlig eiker skal utvikles og bevares. Kulturspor som steingjerder og rydningsrøyser skal bevares.

Konkrete bevaringsmål:

- I hagemarkene (sone 4.1-4.3) skal avstanden mellom trærne, etter en gradvis uttynning, være tilstrekkelig til at de enkelte trekronene står fritt i toppsjiktet., og lys skal slippe ned til bakken. Store gamle eiker og gamle hasselkjerr skal få utvikle seg fritt.

- Kratt skal ikke dekke mer en maksimalt 10 % av arealet i hagemarkene (sone 4.1-4.3).
- Kantsonene (sone 4.4 og 4.5) skal være så åpne at de enkelte trekronene (på store og gamle trær) står fritt i kronesjiktet (unntak hvor flere store og gamle trær står tett på hverandre). Busksjiktet skal være fritt for oppvoksende trær i sonen under kronene på de store og gamle trærne.
- Feltsjiktet i kantsonene (sone 4.4 og 4.5) skal være urterike. I busksjiktet skal blomsterrike busker favoriseres, men mengden busker skal ikke overskride ca 20% av arealer.

Tiltak:

Det er viktig at kantsonene og hagemarkene beites slik at det ikke gror igjen rundt de store eikene og andre edelløvtrær. Oppvoksende trær skal ryddes i kantsonene, særlig de som vokser opp i kronene til gamle trær eller de som vokser opp i steingjerder og røyser. Spar mesteparten av grove trær (>40 cm i dbh), også av furu og boreale løvtrær, hvis de ikke konkurrerer om lys med grove edelløvtrær. Spar foryngelse av eik i kantsonene og noe foryngelse av edelløv og hassel i hagemarkene. Skjøtselen krever at gjerder flyttes og repareres.

Følgende konkrete tiltak foreslås i sone 4:

- I sone 4.1-4.3 må unge trær og kratt fjernes (**høy prioritet**). Muligens bør tresjiktet tynnes noe ut slik at hagemarkene blir mer lysåpne (**høy prioritet**). Ved tynning av tresjiktet må de groveste og eldste trærne prioriteres spart. Dette gjelder særlig alm, ask, svartor og hassel. Trær av andre treslag enn edelløv skal ryddes hvis de står slik plassert at de konkurrerer om lyset med edelløvtrær. Den videre skjøtselen av kratt og undersjikt kan til stor del utføres av beitedyr ved at områdene innlemmes i det eksisterende beiteområdet på innmarka, men det kan være aktuelt med manuell rydding også seinere (**høy prioritet**). For å holde kontroll på beitetrykket og eventuelle tråkkaskader er det trolig nødvendig med en mulighet for å stenge av området i deler av sesongen (**middels prioritet**). I søndre del av sone 4.2 bør rynkerose bekjempes (**høy prioritet**).
- I sone 4.4 og 4.5 må yngre trær og kratt fjernes. Også gamle trær av gran, furu eller borealt løv bør fjernes hvis de konkurrerer om lyset med de store gamle eikene. Kratt som vokser opp i steingjerder og rydningsrøyser skal fjernes for å bevare disse gamle kultursporene intakte (**høy prioritet**). Gjerdet mot engene bør flyttes ut slik av kantsonene inngår i det store beitearealet (**høy prioritet**). Dyrene vil kunne holde kantsonene forholdsvis åpne, men noe rydding må påregnes også i seinere tid. Kanadagullris bør bekjempes i nordvestre del av sone 4.4 og i området rundt (**middels prioritet**).

4.4.5 Sone 5 – Sumpskog – fri utvikling

Beskrivelse og tilstand:

Det finnes to områder med sumpskog (sone 5.1 og 5.2) på Hvaløy, det ene ligger i en dalgang (Tømmerdalen) på nordøstre delen av øya (vedlegg 2. nr. 24), og den andre ligger på østre siden, omtrent midt på øya (vedlegg 2. nr. 24). Sumpskogene er relativt

rike og domineres av svartor og gran. De har begge spor av hogst og har ikke store forekomster av gamle eller døde trær.

Figur 20: Sumpskog i sone 5.2. Foto: Kim Abel.

Trusler:

Drenering og hogst er de største trusselfaktorene i sumpskogene.

Overordnet mål:

Utvikle artsrike svartordominerte sumpskog med naturskogselementer som gamle trær og stående og liggende død ved.

Tiltak:

Sumpskogene utvikles best ved fri utvikling, men gran kan gjerne fjernes, særlig i områder med ung og tett granskog (**middels prioritet**).

4.4.6 Sone 6 – Nordlig del av friområde - slått

Beskrivelse og tilstand:

Området utgjøres av en liten bukt med en odde i øst med åpen furuskog bak. I bukten er det strandvegetasjon og på berget er det både bart fjell og lavvokst salteng. Furuskogen innenfor er åpen med mye gress og urter i feltsjiktet.

Figur 21: Enga i bakkant kan med fordel slås en gang i løpet av sesongen. Sone 6.1.
Foto: Kim Abel.

Trusler:

Det er mye båtturister i området og sonen påvirkes av slitasje fra dette. Det er imidlertid mest bålrensing og noe forsøpling fra engangsgriller som er negativt. En viss slitasje fra tråkk vil ikke true området verdier, men ulempen her er at den mest aktive friluftstiden sammenfaller med plantenes blomstring. Mye slitasje i denne tiden medfører fører dermed til dårlig frøsetting for karplanter. Vi har valgt å fokusere på friluftslivet fremfor naturverdiene i dette området. Inne i skogen er gjengroing en trussel.

Overordnet mål:

Bevare og videreutvikle et åpent område med muligheter både for strandliv og teltning, uten store negative konsekvenser for flora og fauna.

Tiltak:

Slått av gresset både på odden og inne i skogen vil være gunstig både for vegetasjonen og turismen (**lav prioritet**). Unngå slått direkte på stranden slik at strandrug og strandvegetasjonen spares. Noe rydding av små trær og busker bør vurderes i de furudominerte partiene (**middels prioritet**).

4.5 Tiltak uavhengig av soner

Hele Hvaløy har tidligere vært brukt til beite og den bruken kan gjerne videreføres gjennom hele sesongen (**høy prioritet**). Ved mangel på beitedyr bør kantsoner, hagemarker og naturbeitemarken i sør prioriteres på forsommer (maj-juni) og høst (etter 15. aug.).

Hageplanter som har vist seg å være invaderende (f.eks. kanadagullris og rynkerose) bør bekjempes på hele øya og heller ikke brukes i hagene til hyttene (**høy prioritet**).

Det bør tilstrebes å ha brede og lysåpne kantsoner rundt alle innmarkene på Hvaløy. I sør krever dette en del rydding (**høy prioritet**).

4.6 Gjerder

Sone 1.1, 4.3, 4.4 og 4.5 foreslås slått sammen som ett beiteområde. Det samme gjelder sone 1.2 og 4.1. Skjøtselen krever at gjerder flyttes og repareres (**høy prioritet**). For å holde kontroll på beitetrykket og eventuelle tråkkskader er det trolig nødvendig med en mulighet for å stenge av deler av områdene i deler av sesongen.

Dette kan gjøres med mobile strømgjerder. Sone 4.2 vil være naturlig å innlemme i samme beiteområde som 1.2 og 4.1, men her er det nødvendig å ha muligheten til å stenge av sone 4.2 i deler av beitesesongen.

5 Oppfølging av området

Hele skjøtselsplanen bør følges opp og tiltakene bør vurderes etter en periode på ca. 5 år. Dette for å se på om tiltakene har hatt ønsket virkning eller om de behøver justeres i forhold til blant annet beitepress, beitefrie perioder, slåttetidspunkt etc. Det er særlig viktig å følge opp forekomster av rødlistete arter og tilstanden til sjeldne og truede naturtyper.

6 Tiltaksplan

Under følger tabeller med kostnadsoverslag for tiltak innenfor hver enkelt sone. Priser og ansvar er ikke fylt ut da dette gjøres av forvaltningsmyndigheten ved utarbeidelse av endelig forvaltningsplan for Ormøy-Færder landskapsvernområde. Utfyllende beskrivelse av skjøtselen finnes i beskrivelsen av de ulike skjøtselssonene i kapittel **Feil! Fant ikke referanse-kilden..**

Tabell 3: Oppstilling av tiltak med tilhørende prioritet.

Sone	Tiltakstype	Tiltak	Ansvar	Prioritering	2012	2013
1	Beite	Området må beites og helst sambeite.		Middels		
2	Beitepause	Ulike tiltak for å ha et riktig beitetrykk. Bl.a. beitepause.		Høy		
2	Vedlikehold	Hindre nytt oppslag av einer og furu.		Middels		
3.3	Restaurering	Fjerning av trær, busker og kratt.		Høy		
3.3	Vedlikehold	Slått hvert år.		Høy		
3.3	Restaurering	Utvide slåttemarka mot vest.		Middels		
4.1-4.3	Restaurering	Fjerning av unge trær og kratt. Tynning av tresjiktet.		Høy		
4.1-4.3	Vedlikehold	Manuell rydding av oppslag etter restaureringsfasen.		Høy		
4.1-4.3	Gjerde	Oppsetting av midlertidige gjerder for å ha mulighet til å kontrollere beitetrykket.		Middels		
4.2	Bekjempelse	Fjerning av rynkerose.		Høy		
4.4-4.5	Restaurering	Rydding av kratt og trær.		Høy		
4.4-4.5	Gjerde	Flytte gjerde.		Høy		
4.4-4.5	Vedlikehold	Manuell rydding av oppslag etter restaureringsfasen.		Middels		
4.4-4.5	Bekjempelse	Bekjempe kanadagullris.		Middels		
5		Ingen tiltak.				
6	Restaurering	Rydding av små trær og busker i de furudominerte partiene.		Middels		
6	Vedlikehold	Slått av gressområder.		Lav		
Hele øya	Vedlikehold	Beite gjennom hele sesongen.		Høy		
Hele øya	Bekjempelse	Bekjempelse av fremmede arter som kanadagullris og rynkerose.		Høy		
Kantsoner	Restaurering	Skape brede og lysåpne kantsoner.		Høy		

Sone	Tiltakstype	Tiltak	Ansvar	Prioritering	2012	2013
Kantsoner	Vedlikehold	Jevnlig rydding av oppvoksende kratt.		Høy		
Alle	Gjerder	Gjerde inn sone 1.1, 4.3, 4.4 og 4.5 samt sone 1.2 og 4.1.		Høy		

Referanser

- Abel, K. (2010) Natur- og kulturlandskapskartlegging, samt innspill til skjøtsel på tre øyer i skjærgården øst, Nøtterøy og Tjøme. 2010-1. Oslo: Stiftelsen BioFokus.
- Abel, K. (2011) Kulturlandskapskartlegging i Vestfold 2010. BioFokus-rapport 2011-7. Oslo: Stiftelsen BioFokus.
- Abel, K. & Blindheim, T. (2008) Kulturlandskapskartlegging i Nøtterøy og Tjøme kommuner, skjærgården øst. Biofokus-rapport 2008-27. Oslo: Stiftelsen BioFokus.
- Bioforsk. (2009) Bidrag til handlingsplan for bekjempelse av rynkerose (*Rosa rugosa*) i utvalgte verneområder langs norskekysten i SørNorge. Bioforsk plantehelse.
- Bjåen, R. (2011) Hvaløy. Beiting i Skjærgården - kartlegging av beiteresursar i skjærgården aust for Nøtterøy og Tjøme. s. 66–70. Kulturlandskapsenteret i Telemark.
- Direktoratet for naturforvaltning. (2007) Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning.
- Direktoratet for naturforvaltning. (2009) Handlingsplan for slåttemark. DN rapport 2009-6. Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning.
- Ehrlinger, K. A. (2010) Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i Ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk.
- Fylkesmannen i Vestfold. (1994) Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Registreringer i Vestfold 1993. Tønsberg: Fylkesmannen i Vestfold.
- Gederaas, L., Salvesen, I. & Viken, Å. (Red.). (2007) Norsk svarteliste 2007 - økologiske risikovurderinger av fremmede arter. Trondheim: Artsdatabanken.
- geo.ngu.no/kart/berggrunn
- Kålås, J. A., Henriksen, S., Skjelseth, S. & Viken, Å. (2010) Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter. Trondheim: Artsdatabanken.
- Narmo, A. K. (2010) Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus. Rapport nr. 2/2010. Oslo: Miljøvernavdelingen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus.
- Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M. (Red.). (1999) Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget.
- Nøtterøy kommune. (1993) Hvaløy. Een Øe langt fra landet - Kulturminnesregistrering i skjærgården s. 43–45. Tinghaug: Nøtterøy kommune.
- Nøtterøy kommune & Tjøme kommune. (2011) Forvaltningsplan for Ormø-Færder landskapsvernområde - Høringsutkast. Nøtterøy kommune og Tjøme kommune.
- Olsson, R. (2008) Mångfaldsmarker. Naturbetesmarker - en värdefull resurs. Solna: HagmarksMistra/Centrum för biologisk mångfald.
- Riksrevisjonen. (2006) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med kartlegging og overvåking av biologisk mangfold og forvaltning av verneområder.

Dokument nr. 3:12 (2005–2006).

Statens landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning & Riksantikvaren. (2007)
Utvalgte kulturlandskap i landbruket. Statens landbruksforvaltning, Direktoratet
for naturforvaltning og Riksantikvaren.

Statens landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning & Riksantikvaren. (2008)
Utvalgte kulturlandskap i landbruket - oppdrag. Brev til Fylkesmennene. Statens
landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren.

www.ngu.no/kart/losmasse

Vedlegg 1 – Verneforskrift Ormø-Færder LVO

Forskrift om Verneplan for Oslofjorden - delplan Vestfold, vedlegg 15, vern av Ormø-Færder landskapsvernområde, Nøtterøy og Tjøme kommuner, Vestfold.

Fastsatt ved Kronprinsreg.res. 30. juni 2006 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5 og § 6, jf. § 21, § 22 og § 23. I sone C av landskapsvernområdet er i tillegg plantelivet fredet særskilt etter samme lovs § 13. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensning

Landskapsvernområdet berører følgende gnr./bnr.:

Nøtterøy kommune: 20/1, 28/41,42,43,67, 31/2, 31/3,68, 31/4,67, 31/5,27, 31/25, 31/36, 31/47, 33/1,7, 33/2, 33/3, 33/4,10, 33/5, 33/6, 33/8, 33/9, 46/26, 49/1, 52/1, 53/17, 53/20, 53/24,31, 53/25, 53/33, 54/1, 54/2, 61/1,2,6, 61/3, 61/4, 61/5: 62/1, 62/2, 62/3, 62/4, 62/5, 62/6, 62/8, 91/5, 92/2, 100/6, 132/1, 132/2, 135/1,3, 135/2, 135/4, 135/5, 136/1.

Tjøme kommune: 1/1, 1/4, 1/7; 1/42,108, 1/155, 8/31, 16/2, 16/20, 16/55, 24/1,2, 24/3, 24/5, 24/6, 24/7, 24/8, 24/9, 24/10, 24/11, 34/3,8,9,10,18,20, 34/5, 35/1, 36/3, 36/4, 36/6, 36/9, 36/11, 36/13, 36/14, 36/16, 36/25,26, 36/89, 36/90, 36/101, 37/5, 38/96, 44/12.

Det samla arealet er på ca. 111 km² hvorav ca. 98 km² er sjøareal. Grensene for landskapsvernområdet fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:80.000, datert Miljøverndepartementet, juni 2006. Landskapsvernområdet er inndelt i soner av tre kategorier (A, B og C) hvor det gjelder særskilte bestemmelser. De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Nøtterøy og i Tjøme kommuner, hos Fylkesmannen i Vestfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med opprettelsen av Ormø-Færder landskapsvernområde er å ta vare på et nasjonalt viktig skjærgårdsavsnitt i Oslofjorden med vakkert og egenartet natur- og kulturlandskap med det geologiske og biologiske mangfold som preger landskapet. Området er levested for en rekke sjeldne og truede plante- og dyrearter, og omslutter flere andre områder vernet for spesielle formål etter naturvernloven, og omfatter områder vernet etter kulturminneloven.

I sone A er et viktig delmål å bevare det egenartede kulturlandskapet med gjenværende øygårdsbruk og øyer, eller deler av øyer, hvor det tidligere har vært bosetting og/eller gårdsdrift med tilhørende kulturminner.

I sone B er et viktig delmål å bevare det opprinnelige skjærgårdslandskapet. Dette landskapet er mangfoldig og variert og er grunnlag for et rikt plante- og dyreliv. Området er av nasjonal betydning for båtbasert friluftsliv.

I sone C er et viktig delmål å bevare det spesielle plante- og dyrelivet på største delen av øya Mellom Bolæren og østlige del av Sandø, med særlig vekt på forekomstene av kystfuruskog, rik sumpskog og rik edelløvskog med tilhørende forekomster av nasjonalt

sjeldne og truede arter. På Sandø er i tillegg kalkrike enger og sandstrand en del av formålet, mens Mellom Bolæren har viktige områder med strandeng og strandsump.

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3. Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1 Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriften § 3 nr. 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av bygninger eller anlegg, andre varige eller midlertidige innretninger, etablering av oppdrettsanlegg, bergverksdrift, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein og mineraler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, tilplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av brygger, bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. og bøyelegging av båter.

Opplistingen er ikke uttømmende.

Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak kan endre landskapets art eller karakter vesentlig.

1.2 Bestemmelsene i § 3 nr. 1.1 er ikke til hinder for:

- a) vedlikehold av bygninger og innretninger
- b) vedlikehold av merkede stier, skilt, bruer og løyper i henhold til forvaltningsplan etter § 5
- c) drift og vedlikehold av landbruksarealer i sone A. Retningslinjer for drift fastsettes i forvaltningsplan etter § 5
- d) anlegg og vedlikehold av nødvendig gjerding for husdyr i sone A og sone B etter retningslinjer i forvaltningsplan etter § 5
- e) vedlikehold av eksisterende veier i sone A og B etter retningslinjer i forvaltningsplan etter § 5
- f) bruk og vedlikehold av registrerte kaste- og låsettingsplasser
- g) anlegg og vedlikehold av bygninger og innretninger for allment friluftsliv i henhold til forvaltningsplan etter § 5
- h) bøyelegging av egne båter i tilknytning til egen bryggeplass eller ut for egen eiendom for øvrig
- i) drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg
- j) drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert

transport til lands krever særskilt tillatelse jf. § 3 nr. 5.3

- k) nødvendig istandsetting av eksisterende energi og kraftanlegg ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport til lands skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten
- l) oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet
- m) uttak av masse under havoverflaten som ikke påvirker landskapet over havoverflaten
- n) etablering av landfester i forbindelse med fiske og akvakultur.

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a) ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger
- b) gjenoppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade
- c) bygging av brygger, bruer og klopper, og oppsetting av fortøyningsfester
- d) riving av bygninger som preger landskapets art og karakter
- e) oppføring av nye bygninger knyttet til landbruk i sone A som ikke er i strid med verneformålet
- f) boring etter vann
- g) tilrettelegging for vinterveger eller barmarkstransport av tømmer i sone A
- h) oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket
- i) havbruksvirksomhet dersom det ikke strider mot formålet med vernet
- j) oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 3 nr. 1.2 bokstav l
- k) nyetablering av kraftforsyning
- l) skjøtsel og restaurering av kulturminner og kulturmiljøer.

2. Plantelivet

2.1 I sone A og B skal plantelivet beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av nye plantearter er forbudt.

2.2 Forbudet i § 3 nr. 2.1 skal ikke være til hinder for:

- a) at kulturplanter/hageplanter kan tas inn i opparbeidet hage i tilknytning til eksisterende helårs- eller fritidsbebyggelse eller innføres som ledd i restaurering av gjengrodd/tilplantet innmark eller hagemark i tilknytning til tidligere boplasser og andre kulturminner
- b) rydding av busker og trær som kan skade eller er til direkte ulempe for bebyggelse eller opparbeidet tomt
- c) rydding av vegetasjon for å fremme allmenne nytteformål, herunder friluftsliv, i henhold til godkjent forvaltningsplan etter § 5.

2.3 Beiting i sone A og B er tillatt. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av landskapsvernområdet.

2.4 Hogst av ved til eget bruk er tillatt i sone A. I sone A og B kan skogsdrift og uttak av ved for salg skje med hjemmel i plan som er godkjent av forvaltningsmyndigheten. En plan skal normalt bygge på følgende retningslinjer:

- a) lukkede hogstformer bør benyttes
- b) skog som vesentlig preger landskapet skal bevares
- c) urskogslommer og skog i bekkedrag og på koller skal bevares
- d) edellauvskog og arealer med fuktskog skal ikke hogges uten i skjøtselsøyemed
- e) trær som er egnet til hekking for hulerugende fugler skal spares
- f) etablering av ny skog skal fortrinnsvis skje ved naturlig foryngelse, men ved behov kan suppleringsplanting benyttes.

2.5 I sone C er all vegetasjon, herunder døde busker og trær, fredet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra området. Nye plantearter må ikke innføres.

2.6 Bestemmelsene i § 3 nr. 2.1 og 2.5 er ikke til hinder for sanking av bær og matsopp.

2.7 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til å rydde vegetasjon som er til hinder eller vesentlig ulempe for landbruket i sone A.

3. Dyrelivet

3.1 Jakt og fangst er tillatt.

3.2 Fiske, havbeite og høsting av skjell er tillatt. Fôring, medisiner og etablering av tekniske innretninger som ikke er synlige på sjøoverflaten, i forbindelse med havbeitenæring, er tillatt.

4. Ferdsel

4.1 All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

- 4.2 Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder ikke seilregattaer. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen.

- 4.3 Camping og oppsetting av telt er tillatt bare i de områder som er avsatt til dette i forvaltningsplanen.
- 4.4 Bålbrenning er kun tillatt i anlegg laget spesielt for dette eller på løsmasser uten vegetasjon. Bålbrenning må ikke skje så nær vegetasjon, svaberg eller annet fast fjell at det forårsaker skade.
- 4.5 Innenfor nærmere avgrensa deler av landskapsvernområdet kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.
- 4.6 Bestemmelsene i § 3 nr. 4 gjelder ikke for ferdsel i forbindelse med gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsøyemed, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

5. Motorferdsel

- 5.1 Motorferdsel er forbudt på land, herunder start og landing med luftfartøy.

- 5.2 Forbudet i punkt 5.1 gjelder ikke:

- a) motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsøyemed, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten
- b) motorferdsel på innmark i forbindelse med drift av jordbruksarealer i sone A
- c) motorferdsel i forbindelse med vedhugst og skogsdrift i sone A og B iht. § 3 nr. 2.4
- d) motorferdsel på veger i sone A som er godkjent for dette i forvaltningsplan etter § 5 nødvendig motorferdsel i utmark i tilknytning til landbruksdrift for øvrig i henhold til forvaltningsplan etter § 5
- e) nødvendig motorferdsel i utmark i tilknytning til landbruksdrift for øvrig i henhold til forvaltningsplan etter § 5.

- 5.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a) øvelseskjøring til formål som nevnt i 5.2 bokstav a
- b) nødvendig kjøring for tiltak etter § 3 nr. 1.2 bokstav j og l

- c) motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, brygger og lignende.

6. Forurensing

6.1 Forurensning og forsøpling er forbudt samt bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet.

6.2 Unødvendig støy er forbudt.

§ 4. Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5. Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv.

§ 6. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 7. Rådgivende utvalg

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av landskapsvernområdet.

§ 8. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks. Samtidig oppheves:

- Kongelig resolusjon 18. september 1936 om dyrelivsfredning for Kjøleholmen, Nøtterøy kommune, Vestfold fylke.
- Kronprinsregentens resolusjon 18. november 1938 om plante- og dyrelivsfredning for Nordre Årøy, Nøtterøy kommune, Vestfold fylke.
- Kongelig resolusjon 13. januar 1940 om plante- og dyrelivsfredning for Vassholmen, Nøtterøy kommune, Vestfold fylke.
- Kongelig resolusjon 9. februar 1940 om plante- og dyrelivsfredning for Froungen, Tjøme kommune, Vestfold fylke.
- Ministerpresidentens beslutning 23. april 1942 om dyrelivsfredning for Roppestadholmen og tilliggende småholmer, Nøtterøy kommune, Vestfold fylke.
- Ministerpresidentens beslutning 23. april 1942 om plante- og dyrelivsfredning for Vasskalven, Tjøme kommune, Vestfold fylke.

Vedlegg 2 - Naturtypebeskrivelser

Naturtypebeskrivelser for kartlagte naturtyper på Hvaløy, etter DN Håndbok 13.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Beitemarken sett nordfra.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Naturbeitemark
Utforming: (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng
Mosaikk:
Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart den 14.06.2011 av Kim Abel og Ulrika Jansson (BioFokus) i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger helt sørvest på Hvaløy, og består av et større beiteområde som ligger i den vestvendte lisen ned mot sjøen, samt noen partier helt i sør som er østvendt. Lokaliteten grenser stort sett mot skog i øst og nord, men i nord er det også en hytte som delvis ligger innenfor beiteområdet. Beitemarka består av magre engpartier i mosaikk med bart fjell, svaberg, spredte furutrær og noe einer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som naturbeitemark. Vegetasjonstypen er dominert av tørre utgaver av frisk fattigeng og med et stort innslag av bergknaus og bergflate, utforming knavel-småbergknapp.

Lok. nr. 16 Hvaløy S I forts.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble registrert. Karplantefloraen var dominert av nøysomme arter som tiriltunge, gulaks, arve sp., rødsvingel, engtjæreblom og ett/flerårsknavel. I enkelte partier forekommer blåmunke.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er det eneste store, åpne beiteområdet på Hvaløy som ikke har vært gjødslet. Området beites av sau. Grunnet tørkestress går gjengroingen sakte i lokaliteten.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en viktig del av et helhetlig kulturlandskap på Hvaløy.

Vegetasjon: Knavel-småbergknapp-utf / Knavel-småbergknapp-utforming (Rødlistebetegnelse) (F3c)

Frisk fattigeng (G4)

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at beitemarka er velhevet, stor og uten gjødselpåvirkning. Et tilsynelatende intakt engflora teller positivt i verdivurderingen.

Skjøtsel og hensyn: Fortsette med beitedyr. Det er gunstig med beitefrie perioder slik at karplantene får tid til å frø seg. Se ellers egen skjøtselsplan for Hvaløy for konkrete skjøtselstiltak.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 25 art(er) påvist: småsmelle, smørbukk, engtjæreblom, olavsskjegg, svartburkne, skjørlok, einer, småsyre, flerårsknavel, bitterbergknapp, småbergknapp, broddbergknapp, tepperot, slåpetorn, tiriltunge, hvitkløver, prikkperikum, blåkoll, smalkjempe, blåmunke, markmalurt, vill-løk, knappsiv, gulaks, rødsvingel.

Litteratur

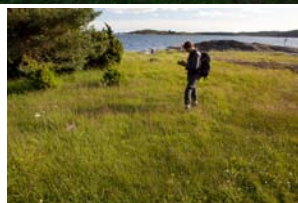
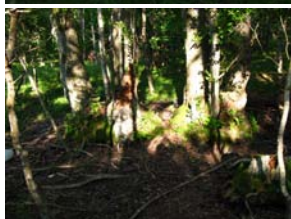
Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo. Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Hagemark med grov furu og svartor og begynnende gjenngroing med små trær.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Hagemark

Utforming: Orehage

Mosaikk: Totalt 2 naturtype(r) registrert: Hagemark D05 - Orehage D0507 (80%), Naturbeitemark D04 - (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng D0407 (20%).

Feltsjekk: 15.09.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni og september 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på den sørvestre delen av Hvaløy i en litt rikere forsenkning mellom skrinne koller. Den ligger innenfor en vik og det er trolig forekomst av skjellsand i bakken.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som hagemark med utformingen orehage i mosaikk med naturbeitemark med utfomingen frisk/tørr middels baserik eng. Naturbeitemarken ligger i den sørlige delen av lokaliteten, som her er helt åpen. Gress

Lok. nr. 17 Hvaløy SV forts.

dominerer i denne delen, men det er også forekomst av typiske engsblomster. Storparten av lokaliteten utgjøres av en orehage med forekomst av grove oretrær med sokler, gamle furuer samt asker, almer. Hagtorn finnes spredt i busksjiktet, sammen med hassel.

Artsmangfold: Alm og ask (begge NT-2010) vokser i hagemarken. Her finnes også arter som krever mer kalk, som sanikel, blåveis og marianøkleblom og noe blodstorkenebb. I feltsjiktet i hagemarken vokser også rød jonsokblom, stankstorkenebb, korsknapp og kjeglevokssopp. I naturbeitemarken ble arter som hjertegras, hengeaks, hanekam, tiriltunge, blodstorkenebb, dunkjempe, rødknapp, blåklokke, ryllik, og prestekrage observert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hagemarken er i ferd med å gro igjen med yngre trær. Det er ikke tegn på at området har vært gjødslet.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av det opprinnelige kulturlandskapet på Hvaløy.

Verdivurdering: Lokaliteten har et tydelig preg av gammel hagemark med grove trær av svartor og furu. Den har en fortsatt rik engsflora til tross for begynnende gjengroing og har stort restatureringspotensial. Den vurderes som viktig (B) men verdiene vil kunne øke med riktig hevd.

Skjøtsel og hensyn: Hagemarken bør ryddes for unge trær, mens det er viktig å spare eldre trær av svartor, furu, ask og alm. Også eldre hasselkjerr bør få stå. Beite anbefales. Se eller egen skjøtelsplan for Hvaløy.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 22 art(er) påvist: hagtorn, alm (NT), hanekam, rød jonsokblom, blåveis, strandkål, rynkerose, tiriltunge, stankstorkenebb, blodstorkenebb, korsknapp, dunkjempe, sanikel, rødknapp, blåklokke, ryllik, prestekrage, marianøkleblom, ask (NT), hjertegras, hengeaks, kjeglevokssopp.

Litteratur

- Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.
- Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.
- Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtelsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.
- Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Stekvis mye død ved.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Hagemark
Utforming: Orehage
Mosaikk:
Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni og september 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på den sørvestre delen av Hvaløy innenfor en nordvestvendt vik. Det er trolig forekomst av noe skjellsand i bakken. Lokaliteten avgrenses i nordvest av en smal stripe med steinstrand.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som hagemark med utformingen orehage. Viktigste treslag er svartor og furu, men her finnes også bjørk, selje, rogn, alm, ask og hassel. Tresjiktet er tett og slipper lite lys ned på bakken Feltsjiktet er til tross for dette velutviklet, særlig i våraspekt, med stor forekomst av urter.

Lok. nr. 18 Hvaløy V forts.

Artsmangfold: Alm og ask (begge NT-2010) vokser i hagemarken. I feltsjiktet vokser rød jonsokblom, hvitveis, korsknapp og skogsalat. Gul potetrøysopp ble funnet i hagemarken tilsammen med andre vanlige arter.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hagemarken er i ferd med å gro igjen med yngre trær. Det går en grøft fra jordet i sørøst.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av det opprinnelige kulturlandskapet på Hvaløy.

Verdivurdering: Lokaliteten har et tydelig preg av gammel hagemark med grove trær av svartor og furu. Den er idag relativ mørk med lite gress i feltsjiktet, men lokaliteten har restatureringspotensial. Den vurderes som viktig (B) men verdiene vil kunne øke med riktig hevd.

Skjøtsel og hensyn: Hagemarken bør ryddes for unge trær, mens det er viktig å spare eldre trær av svartor, furu, ask og alm. Også eldre hasselkjerr bør få stå. Beite anbefales. Se eller egen skjøtselsplan for Hvaløy.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 7 art(er) påvist: gul potetrøysopp, svartor, hassel, alm (NT), hvitveis, skogsalat, ask (NT).

Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Grov svartor på sokkel i hagemarken.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Hagemark
Utforming: Orehage
Mosaikk:
Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni og september 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på den midtre delen av Hvaløy, rett sør for gårdsbruket på vestre siden av øya. Den ligger på fuktig næringsrik jord.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som hagemark med utformingen orehage. Viktigste treslag er svartor og ask og det finnes store eksemplarer av begge disse treslagene. Feltsjiktet er frodig og høyvokst med stor forekomst av gress og urter.

Artsmangfold: Ask (nær truet, NT, 2010) vokser i hagemarken.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hagemarken er i ferd med å gro igjen med yngre trær.

Lok. nr. 20 Hvaløy I forts.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en viktig del av det opprinnelige kulturlandskapet på Hvaløy.

Verdivurdering: Lokaliteten har store grove trær og tydelig hagemarkspreg, men er ikke i hevd nå. Den har restaureringspotensiale og er en del av et viktig helhetlig kulturlandskap der hagemarkene har større verdier enn dagens frodige gressmarker. Den vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Yngre trær bør ryddes, og det bør beites i lokaliteten. Se ellers egen skjøtselsplan for Hvaløy.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 1 art(er) påvist: ask (NT).

Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Kantsone med store eiker.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Store gamle trær
Utforming: Eik
Mosaikk:
Feltsjekk: 15.09.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni og september 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på nordre del av Hvaløy på vestsiden av et stort areal med innmark som i de siste år brukes som beite, og langs en gammel kjerrevei.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som store gamle trær med utformingen eik. Den utgjøres av en kantsone med mange store gamle eiker, der noen er hule, mellom innmarka i øst og skog i vest. Den kunne også ha vært kartlagt som eikehage. De fleste av eikene måler over 300 cm i omkrets og flere har store grove greiner som sitter lavt. Noen har åpne hulheter og det er sannsynlig at det finnes indre hulheter både i stammer og greiner på flere av

Lok. nr. 21 Hvaløy II forts.

eikene. Noen har godt utviklet sprekkbark. I kantsonen finnes også hasselkjerr, grov furu og død ved av eik og furu.

Artsmangfold: Hule eiker kan huse mange spesialiserte insektsarter, men dette ble ikke undersøkt. I feltsjiktet i kantsonen vokste relativt vanlige arter som tannrot, brunrot, stankstorkenebb og hvitveis.

Bruk, tilstand og påvirkning: Eikene danner en kantson mellom innmark og utmark. De er hegnet ute fra innmarka per dags dato og det har begynt å gro igjen i undervegetasjonen. Mindre trær vokser også opp i kronen til flere av eikene.

Fremmede arter: Ingen fremmede arter ble registrert.

Del av helhetlig landskap: Eikene utgjør en viktig del av et gammelt kulturlandskap på Hvaløy.

Verdivurdering: Det er potensial for sjeldne insekter knyttet til gammel eik. Det store antallet grove eiker der noen er hule gir lokaliteten verdi som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Fortsatt gjengroing rundt eikene bør unngås. Rydding av trær og busker som vokser opp i kronene eller som skygger ut eikene bør utføres. Det bør beites rundt trærne. Døde greiner bør ikke fjernes fra kronen eller fra bakken. Se ellers egen skjøtelsesplan for Hvaløy.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 1 art(er) påvist: tannrot.

Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masteroppgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtelsesplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Eikene står i kanten mellom innmark og utmark.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Store gamle trær

Utforming: Eik

Mosaikk: Totalt 3 naturtype(r) registrert: Store gamle trær D12 - Eik D1207 (80%), Hagemark D05 - Eikehage D0503 (100%), Store gamle trær D12 - Hul eik D1205 (20%).

Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni og september 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på nordre del av Hvaløy på østsiden av en stor gressmark.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som store gamle trær med utformingen eik. Den utgjøres av en kantsone med mange store gamle eiker, der noen er hule, mellom innmark/gressmark i vest og en skog i øst. Den kunne også ha vært kartlagt som eikehage. De fleste av eikene måler godt over 300 cm i omkrets og flere har store grove greiner som sitter

Lok. nr. 22 Hvaløy III forts.

lavt. Noen har åpne hullheter og det er sannsynlig at det finnes indre hullheter både i stammer og greiner på flere av eikene. Noen har godt utviklet sprekkbark.

Artsmangfold: Eikehårskål (*Proliferodiscus tricolor*, sårbar, VU, 2010) ble funnet på tre av eikene, men kan ha blitt oversett på andre. Andre observerte arter på eikene var svovelkjuke og eikegreinkjuke (nær truet, NT, 2010). Hule eiker kan huse mange spesialiserte insektsarter, men dette ble ikke undersøkt. I feltsjiktet i kantsonen vokste arter som tveskjeggveronika, tannrot, titiltunge og hvitveis.

Bruk, tilstand og påvirkning: Eikene danner en kantsone mellom innmark og utmark og eikene står nærme en gammel steinmur. De er hegnet ute fra beitet per dags dato og det har begynt å gro igjen i undervegetasjonen. Mindre trær vokser også opp i kronen til flere av eikene.

Fremmede arter: Ingen fremmede arter ble registrert.

Del av helhetlig landskap: Eikene utgjør en viktig del av et gammelt kulturlandskap på Hvaløy.

Verdivurdering: Eikehårskål (VU-2010) ble funnet på tre av eikene og det er potensial for sjeldne insekter knyttet til gammel eik.. Det store antallet grove eiker der noen er hule gir lokaliteten verdi som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Fortsatt gjengroing rundt eikene bør unngås. Rydding av trær og busker som vokser opp i kronene eller som skygger ut eikene bør utføres. Det bør beites rundt trærne. Døde greiner bør ikke fjernes fra kronen eller fra bakken. Se ellers egen skjøtelsesplan for Hvaløy.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 3 art(er) påvist: svovelkjuke, eikegreinkjuke (NT), *Proliferodiscus tricolor* (VU).

Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtelsesplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Noe sokkeldannelse på svartor.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Rik sumpskog
Utforming: Rik sumpskog
Mosaikk:
Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på nordøstre delen av Hvaløy i en forsenkning mellom skrinne koller. Det er noe rikere jordsmonn her enn i omkringliggende skog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som rik sumpskog med utformingen rik sumpskog med dominans av svartor. Stedvis dominerer gran, og det er også mye foryngelse av gran i lokaliteten. Flere svartor har sokler. I deler av lokaliteten forekommer store åpne vannspeil. Stedvis er det ansamlinger av død ved.

Artsmangfold: Tuer med langstarr finnes spredt i lokaliteten.

Lok. nr. 23 Hvaløy NØ forts.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er spor av både gammel og nylig hogst i sumpskogen.

Fremmede arter: Ingen registrerte fremmede arter.

Verdivurdering: Rike sumpskoger er uvanlige og viktige for mange arter. Forekomst av langstarr tilsier at lokaliteten er rik, men det ble funnet få andre krevende arter. Det er spor av hogst i deler av lokaliteten og det er få ordentlig grove og gamle trær. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling anbefales.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 2 art(er) påvist: sanikel, langstarr.

Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Foto: Ulrika Jansson. 2011.06.14. Store åpne vannspeil i lokaliteten.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Rik sumpskog
Utforming: Rik sumpskog
Mosaikk:
Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart i juni 2011 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune. Befaringen ble gjort av Ulrika Jansson og Kim Abel fra BioFokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på østre delen av Hvaløy, rett vest for en hytte. Den ligger i en forsenkning med noe rikere jordsmonn enn i omkringliggende skog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som rik sumpskog med utformingen rik sumpskog med dominans av gran og svartor. Bunnen er tuete og noen svartor har sokler. Det forekommer store åpne vannspeil mellom tuer og trebaser. Stedvis er det ansamlinger av død ved, men det er generelt lite død ved av grøvre dimensjoner i lokaliteten.

Artsmangfold: Tuer med slakkstarr finnes spredt i lokaliteten.

Lok. nr. 24 Hvaløy Ø forts.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er spor av noe hogst i sumpskogen.

Fremmede arter: Ingen registrerte fremmede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten er relativ liten og er intermedier til rik. Slakkstarr som er en art som indikerer rike utforminger av sumpskog er tilstede men torvmoser dominerer stedvis. Lokaliteten oppfyller kriteriene til rik sumpskog, men vurderes på grunnlag av liten størrelse og manglende rikhet kun til lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Drenering kan være en trussel ettersom lokaliteten ligger nærme en hytte.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 1 art(er) påvist: slakkstarr.

Litteratur

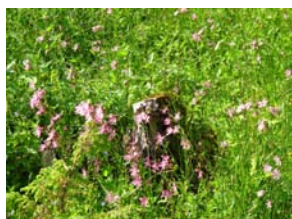
Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

Noe fuktig parti med hanebam. Foto: Kim Abel

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Slåttemark
Utforming: Våt/fuktig, middels næringsrik eng
Mosaikk:
Feltsjekk: 14.06.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart den 14.06.2011 av Kim Abel og Ulrika Jansson (BioFokus) i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sør på Hvaløy og utgjør deler av en smal kultmarkseng som ligger i en markert forsenkning mellom to koller. Hele enga er lang og strekker seg i retningen nord-nordvest og mot sør-sørøst, men selve naturtypen utgjør bare en liten del av denne helt i sør. Her er det en smal sone med eng inn mot den østre skogkanten som er mindre påvirket av gjødsel og som også er noe fuktig.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som slåttemark, utforming våt/fuktig, middels næringsrik eng. Enga har også vært brukt og brukes til beite i deler av året, men det er slått som er den mest fordelaktige skjøtelsen, samt at slått trolig har vært vanligere på denne

Lok. nr. 25 Hvaløy S II forts.

lokaliteten for noen tiår siden. Vegetasjonstypen er dominert av våt/fuktig, middels næringsrik eng. **Artsmangfold:** Ingen spesielle arter ble registrert, men det ble observert en bie tilhørende slekten *Magachile*. Det er en viss mulighet for at det kan være *Megachile lagopoda* som står oppført som kritisk truet (CR) på rødlista, men det er ikke mulig å få dette bekrefte ut ifra bildene som er tatt. Dette er i så tilfelle en ny kommune for arten, men i samme region. Ellers var hanekam var en av de dominerende karplantene i lokaliteten og bredkantet humlesvermer fløy rundt og samlet nektar på hanekam.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er noe under gjengroing og bærer ikke i like stor grad preg av gjødslingen som er gjort på resten av enga. Enga bærer også noe mer fuktig enn resten av enga. Området beites av sau i perioder.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Vegetasjon: Våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12)

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er en lokalitet med arter karakteristisk for ugjødslet slåttemark på fuktig mark. I utgangspunktet skal alle slåttemark som ikke er preget av for mye gjengroing settes til svært viktig, men på grunn av at området ikke slås regelmessig i dag og det er noe gjødselpåvirkning og noe gjengrodd settes verdien ned til viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: En slått hvert år i siste halvdel av juli anbefales. Viktig at graset får bakketørke noen dager før det fraktes bort. Området kan godt beites, men da bare under en kort periode på våren og i perioden etter slåtten. Se ellers egen skjøtselsplan for Gåsøy for konkrete skjøtselstiltak.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 5 art(er) påvist: , hanekam, markjordbær, gjeldkarve, rødknapp.

Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

To grove asketrær foran huset. Foto: Kim Abel

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Store gamle trær
Utforming: Ask
Mosaikk:
Feltsjekk: 15.09.2011 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble befart den 14.06.2011 av Kim Abel og Ulrika Jansson (BioFokus) i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Hvaløy. Oppdragsgiver er Nøtterøy kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Hvaløy, rett på nordsiden av et småbruk og i kant av tunet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten består av to forholdsvis grove og frittstående asketrær i forbindelse med tunet til et lite småbruk. Naturtypen er store gamle trær, utforming ask.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter registrert på asketrærne.

Bruk, tilstand og påvirkning: De to trærne står fritt til ute på tunet, men de er noe skygget av bolighuset. De er fortsatt vitale. Dimensjonene ble ikke målt nøyaktig, men de ligger trolig rundt

Lok. nr. 27 Hvaløy NV forts.

80-90 cm og 60-70 cm i brysthøydediameter. Den ene har vært styvet i perioder, men det er flere år siden siste gang.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at trærne er forholdsvis grove og de utgjør et treslag som i disse dimensjonene ikke er vanlig i det undersøkte området.

Skjøtsel og hensyn: Fortsette å holde området rundt asketrærne fritt for oppvoksende kratt og trær. Den ene aska har behov for å styves da grenene begynner å bli grove. Døde grener bør bli stående på treet så lenge som mulig. Død ved bør også få lov til å bli liggende så lenge som mulig da dette er et viktig substrat for mange arter av bl.a. sopp og insekter.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 1 art(er) påvist: ask (NT).

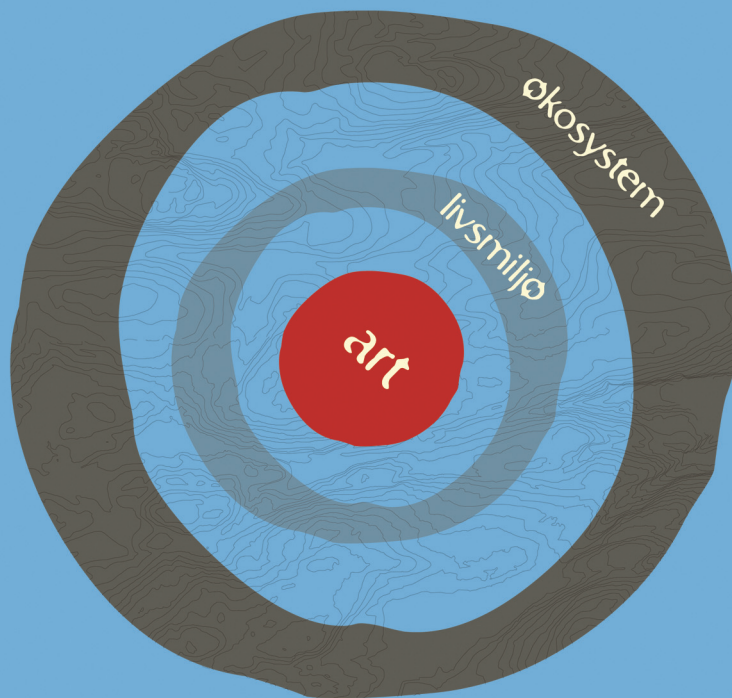
Litteratur

Bjåen, R. 2011. Beiting i skjergarden. Kartlegging av beiteressursar i skjergarden aust for Nøtterøy og Tjøme. Kulturlandskapsenteret i Telemark. s. 66-70.

Ehrlinger, K. A. 2010. Gjengroing av kulturlandskapet på to øyer i ytre Oslofjord - en drøfting med utgangspunkt i vegetasjonskartlegging og historisk bruk. Masterippgave. UMB, Ås.

Jansson, U og Abel, K 2012. Utkast til skjøtselsplan for Hvaløy, Nøtterøy kommune. BioFokus-rapport 2012-7. ISBN 978-82-8209-187-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Nøtterøy kommune. 1993. "Een Øe langt fra Landet". Kulturminneregistrering i skjærgården. s. 43-48.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>

Gaustadalléen 21
0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8209-186-2

BioFokus-rapport 2012-6